

C.R.E.
Kîraci kîa Mbere
Îbuku rîa Mwarimû

ISBN: 9966-00-231-6
Published by
BTL (E.A.)
P.O. Box 44456 Nairobi, Kenya

KÎTHOOMO KÎA
NDIINI YA GÎKÎÎRÎSTÛ
KÎRACÎ KÎA MBERE
Îbuku rîa Mwarimû

C.R.E. Guide
in Tharaka Language

**KÎTHOOMO KÎA
NDIINI YA GÎKÎRÎSTÛ
ÎBUKU RÎA MWARIMÛ RÎA KÎRACI
KÎA MBERE**

**Standard
1
Teachers' Guide**

**CRE
in Tharaka Language**

Written by: Virginia Kaburi, Isaiah Rubane
& Mwenda G. Murithi

Compiled by: John Nguu

Edited by: Patrick Kanampiu, Joseph Mbijiwe & John Nguu

Cover Design: Patrick Kanampiu

Layout Assistant: Janet Sweet

First Edition, 2012
ISBN 9966-00-231-6

Published by
Bible Translation & Literacy (E.A.)
P.O. Box 44456 Nairobi, Kenya
© BTL, 2012

Funded by:

PREFACE

This Standard 1 CRE Teacher's guide is written in accordance with the Standard One Syllabus by the Kenya Institute of Education (KIE). The Book is divided into 13 units. Each unit deals with a major topic. These 13 main topics that this book covers are: ***Revelation/Creation, Our Family, Holy Bible, Christmas, Church, Prayer, Obedience, Work, Jesus: The Son of God, Acceptance and Trust, Concern and sharing, Friendship, and The Passover.*** The topics are divided into sub-topics and the various topics are further sub-divided into lessons.

This book was written to help teachers in Tharaka lower primary schools in teaching CRE using Kĩĩtharaka as a medium of instruction. This is in line with the requirement of the Ministry of Education that pupils in lower primary schools learn in the language of the catchment area.

This book and others in this series are culturally relevant to Tharaka children. They are not only written in Kĩĩtharaka but they also use examples familiar to Tharaka children.

This is a teacher's guide that has instructions to the teacher on how to disseminate the contents of the pupil's book to the learners.

I would like to appreciate and acknowledge the contribution by various partners in developing this book and others in Kĩĩtharaka series. Among these are the Tharaka MTE Writers Panel, BTL Tharaka staff, Tharaka South and Tharaka North District Education Officials, our funding partners, Bible Translation & Literacy (E.A.) and our other various partners.

I most sincerely thank all those who took part and gave all manner of support in the development of this book.

God bless you all,

Onesmus Kamwara
BTL Tharaka Project Leader

KÎMENYITHIA

Îbuku rîrî rîa mwarimû Ndiini rîa Kîraci Kîa Mbere rîandîkîitwe rîkîthiingatagîra sîrabasi ya Kîraci kîa Mbere ya ‘Kenya Institute of Education’ (KIE). Rîgaûkanîitue icuncî ikûmi na bithatû. Na wa kîra gîcuncî kîrî na kîthoomo gîakîo. Ithoomo bira birî ibukuuni rîrî i: ***Kûgwûrîrwa/Ûûmbi, Mûcîî wetû, Bibiria î Ntheru, Thigûûnkû ya gûciarwa kwa Yiesû, Kanica, Maroomba, wathîki, wîra, Yiesû Kîrîstû mwana wa Ngai, Gwîtigîrîka na Gwîtigîka, Kûringithua na kûgaana into, Ûrutwa, na Yiesû mwana wa Ngai.*** Ithoomo bibi ibigaûkanîitue biauma reeconi inyiingî.

Îbuku rîrî rîandîkirwe rîa gûteetheeria aarimû ba iraci bia mwambîirio bia cukuru cia Tharaka kûrutana bagîtûmagîra rwaria rwa Kîitharaka. Ûgu i kûriingana na watho bwa rwong’i rwa Kîthoomo atî aana ba iraci bia mwambîirio babatîirue barutanwa na rwaria rûra rwaragua n’antû ba bantû agu cukuru îrî.

Îbuku rîrî na mara mangî marî mûbangooni ûyû ma Kîitharaka maandîkîitwe bûra mwana wa Tharaka aûmba kûmeerewa bwega mûno. Maandîkîitwe na rwaria rwa Kîitharaka na magîtûmagîra ngerekano cia mantû mara aana ba Tharaka bamenyanîrîtie namo. Rîrî n’îbuku rîa mwarimû rîra rîrî na mataaro ma kûmwonia bûra aûmba kûrutana mantû mara marî ibukuuni rîa mûrutwa.

Ingûcookia nkaatho kîrî antû bara bateetheereetie kwandîka îbuku rîrî na Mabuku mara mangî ma mûbango ûyû wa Kîitharaka. Nabo i bo: Gîkundi kîa aarimû kîa aandîki ba Kîitharaka; aruti ngûgî ba BTL Tharaka, anene ba kîthoomo ndeeni ya Ndicitirîti ya Tharaka ya Neegûrû na ya Naiti, antû bara bateethagîria na mbia, BTL na bangî baingî.

Ingûcookeria antû bonthe bara bateetheereetie na njîra mwanya mwanya, wandikî bwa îbuku rîrî nkatho inyiingî mûno.

Ngai abûthaarime bwinthe,

Onesmus Kamwara
BTL Tharaka Project Leader

FOREWORD

For the last ten years Bible Translation and Literacy (BTL) has partnered with the Government of Kenya in implementing Mother Tongue Education (MTE) in schools among the Tharaka community.

This Standard 1 Christian Religious Education Teacher's book in Kĩitharaka was developed by teachers, education officials from the Tharaka programme area and BTL staff and consultants. Earlier, before the production of the books in this series, BTL worked with the community whose language was previously unwritten to develop and produce a functional and acceptable orthography (writing system).

It is my hope that this book will lay a strong foundation to enable teachers to teach Christian Religious Education. It is my desire to see that these books will become a stepping stone to the greater success and performance in the children's future learning process. The use of Mother Tongue in teaching and learning in schools has proved to enable learners to easily take their first steps in learning how to read, write and acquiring Christian values and virtues needed for their appropriate moral growth.

I believe that good quality learning is not only aimed at enabling the learners to be competent, productive and successful in their exams; but also at encouraging diversity and developing a generation of citizens who are proud of and well rooted in their cultural and traditional heritage.

I recognize and applaud the healthy partnerships that BTL has had with the Ministry of Education as represented by the Education Officials and the teachers. On behalf of BTL, I take this opportunity to thank all our partners for having tirelessly and selflessly contributed to the development, editing and production of this student book. I hope this contribution will go a long way to improve the quality of life through cultural and socio-economic development.

Rev. Peter Munguti
General Secretary,
Bible Translation and Literacy (BTL)
February 2012

MARA MARÎ KU

GÎCUNCÎ KÎA MBERE: Kûgwûrîrwa	1
GÎCUNCÎ KÎA BIÎRÎ: Mûciî	10
GÎCUNCÎ KÎA BITHATÛ: Bibiria	14
GÎCUNCÎ KÎA BINNA: Wendo bwa Ngai kîrî tiû.	17
GÎCUNCÎ KÎA BITAANO: Kanica	28
GÎCUNCÎ KÎA BITHANTHATÛ: Maromba	33
GÎCUNCÎ KÎA MÛGWANJA: Wathîki	35
GÎCUNCÎ KÎA BINAANA: Ngûgî	40
GÎCUNCÎ GÎA KEENDA: Yiesû Kîrîstu	47
GÎCUNCÎ GÎA ÎKÛMI: Gwîtîgîka na gwîtîgîrîka	62
GÎCUNCÎ GÎA ÎKÛMI NA KÎMWE: Kûringithua na kûgaana into	69
GÎCUNCÎ GÎA ÎKÛMI NA BIÎRÎ: Ûrutwa	76

GÎCUNCÎ KÎA MBERE: Kûgwûrirwa

Kîongo gîa Kîthoomo: Ûûmbi

Mworooto: Mûthiani wa gîcuncî gîkî mûrutwa akaûmba:

- (i) Kûgweta riîtwâ rîake.
- (ii) Kûgweta tûcuncî twa mwîrî wake.
- (iii) Gûkeneera Ngai n'ûntû bwa ûûmbi bwake.

A. NIÛ

Mworooto: Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- (i) Kuuga riîtwâ rîake.
- (ii) Gûkeneera Ngai n'ûntû bwa kûûmbwa akari bûra akari.

Îgiita: Reconi ciîrî (2)

Ririka:

- (i) Kûthooma 1 Samweri 3:10
- (ii) Kwandîka riîtwâ rîa wa kîra mwana kandiini mwanya mwanya.
- (iii) Kîthoomo gîkî kîbua nkûrûki kîrûthîrîtwe ome ya kîraci.

Into bia Kûthooma/kûthoomithia:

- Mbica ya kaîyî na ya kaarî.
- Kandi ciandîkîitwe mariîtwâ ma twana.

Kûthooma/kûthoomithia:

(i) Kîi muntû:

- Îîmenyithanie kîraciini.
- Thooma kandi ciîrî kana ithatû wa mwana agîitîgaga riîtwâ rîake.
- Ûria kana kûrî wee aiyî mariîtwâ ma arutwa bonthe.
- Beere Ngai naiyî mariîtwâ meetû twinthe.

(ii) Kîi Bibiria

Îra arutwa rûgono rwa kaîyî Samweri gagîitwa kamaami. (1 Samweri 3:1-10)

(iii) Kwereeca

Rîra antû batwîtaga mariîtwa meetû ita kwonania i batwiyî. Kwoogu Ngai atwiyî wora muntû na riîtwa rîake.

(iv) Ûntû bwa kûrûtha:

Ûria arutwa bakwîre bûra beegagua rîra muntû abeeta na mariîtwa maa. (i barî beende, i bagîtûmi, i bagwîtîgîrîka)

(v) Ngûgî ya kûruta:

Arutwa barûthe kîthiûrûûrî na baine rwîmbo rûrû:

Wona aambiîta ngeetîga x3

Wona aambîta na riîtwa rîakwa

Thooma 1 Samweri 3:1-11

Macookio ma biûria

Îbuku rîa mûrutwa karatati ka 2

1. Riîtwa rîa kaana.
2. Kaîyî/kaarî.
3. Ûkûrû bwa mwana.
4. Riîtwa rîa îthe.
5. Mbere.

B. TÛCUNCÎ TWA MWÎRÎ WA MUNTÛ

Mworooto: Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- kûgweta tûcuncî twa mwîrî wake.
- gwîtîgîîria/gwîtîgia tiû tûkari ta Ngai.

Îgiita: Reconi îmwê (1)

Ririkana:

(i) Kûthooma **Kîmbîrîria 1: 26-27 na 2:7**

(ii) Mbica ya muntû akîonanagia tûcuncî twa mwîrî wa muntû (îbuku rîa mûrutwa karatati ka 3)

(iii) Twana tûmwê na twîgue tûtarî na tûcuncî tûmwê twa mwîrî.
Kwoogu menyeera ûkîthoomithia.

Into bia kûthooma/kûthoomithia

(i) Kĩ muntû:

- (a) Îra arutwa batûmîre icuncî biao bia mwîrî kûrûtha mantû ta: gûtara biara, guincaincia, gûtaambûrûkia njara, kûrûngama, gûkara nthî.
- (b) Arutwa baine rwîmbo bakîgwetaga tûcuncî twao twa mwîrî. (îbuku rîa mûrutwa karatati ka 4).

(ii) Kĩ Bibirîa:

Kîambîrîria 1:26-27 na 2:7

(iii) Kwereeca

- (a) Menyithia arutwa atî kinya bo baûmbîitwe i Ngai. N'wîgue karî kaarî kana kaîyî.
- (b) Ûgîtûmagîra mbica ya muntû, menyithia arutwa Ngai n'we ûûmbîite tûcuncî twa mwîrî tuunthe ta:- kîongo, nkingo, kîbara, njara na kûgûrû.

(iv) Ûntû bwa kûrûtha:

Tongoreeria arutwa bûra baûmba kûrûtha kwoneeria Ngai i bagûkeneera tûcuncî tutu abeete/abaûmbîrite (na njîra ta ya gûcookia nkaatho, kûmenyeera mîrî yao...)

(v) Ngûgî ya kûruta:

Tongoreeria arutwa gûcookera ûûgû, ***“Ngai aambûmbîite na mûbuanaano wake na i nkûmûcookeria nkaatho n'ûntû bwa kûmbûmba.”***

Raitha

Koobia **Kîambîrîria 1:22-27 na 2:7** kuuma ûtaûriini bwa Bibirîa ya Kĩitharaka.

C. NGÛGÎ CIA ICUNCÎ BIA MWÎRÎ

Mworooto: Mûthiani wa kîthoomo gîkî, mûrutwa akaûmba:

- (i) Kûgweta ngûgî cia tûcuncî twa mwîrî.
- (ii) Gwîtîgîria mwîrî wake na gûcookeria Ngai nkaatho n'ûntû bwa kûmûmba.

Ririkana:

- (i) Kûthooma **Njakubu 3:6-10 na Ngûgî 3:7- 8, Maariko 10: 50**
- (ii) Thuuranîra mbica ya muntû îkîonanagia tûcuncî twa mwîrî.
- (iii) Arutwa baceethe mûceetho bagîtûmagîra tûcuncî twa mwîrî.
- (iv) Îthîrania into bia gûtûmîra îgiita rîa mûceetho into ta: (nderemende, karamu ka mata, îtunda, nkengere)
- (v) Menyeera twana tûra tûtarî na tûcuncî tuna twa mwîrî ûkîthoomithia reconi îno.

Into bia kûthoomithia/kûthooma

- Mbica ya muntû
- Gîtambaa
- Nderemende
- Matunda
- Mîtaa
- Nkengere

(i) Kîi muntû:

- (a) Onanîria mbica ya muntû na wîre arutwa bagwete tûcuncî twa mwîrî tûra twonanîitue mbicaani.
- (b) Thuura arutwa baakai bagwete ngûgî cia tûcuncî twao tûra baagweta mbicaani. Tucuncî ta:
Kanyua - i ga kûrîa
Nyiûrû - n'ya kûnunkîra
Magûrû - i makûthi
Meetho - i ma kwona (namo)

(ii) Kîi Bibirîa:

Thooma **Njakubu 3 : 6 –10; Maariko 10 : 50; Ngûgî 3 : 7 – 8.** (îra arutwa na mîgambo yaku wengwa bûra Bibiria yugîite îgûrû rîa tûcuncî twa mwîrî.

(iii) Kwereeca:

- (a) Menyithia arutwa Ngai n'we aûmbîite tûcuncî tunthe twa mwîrî na n'akwenda tûtutûmîra bwega.
- (b) Tongoria arutwa barûthe mûceetho wa, ***"Njara i cia kûrîa, matû i ma kwîgua, na magûrû i ma kûthi."***

(iv) Ûntû bwa kûrûtha:

Ûria arutwa bakwîre bûra baûmba gûtûmîra tûcuncî twao twa mwîrî gûtûmîkîra Ngai na gûteethia bara bangî.

Ngûgî ya kûruta:

Tongoreeria arutwa baringe na bagemie mbica ya muntû.

Raitha:

Njakubu 3: 6-10

⁶ *Na kairî rûrîmî rûkari ta mwanki. Rûgwataga mwanki wa îcamaarîro rûgatambia ûthûûku rûgateereera mwîrî wa muntû unthe na rûkeenyangia ûtûûro bwake bunthe.*

⁷ *Nyamû cia kîthaka, nyoni, ira itambaga na nthî na kinya ira ikaraga rûûyîini, cionthe muntû naûmbaga gûcirutana ikamwathîkagîra.* ⁸ *Îndî rûrîmî, gûtirî muntû aûmba kûrûrutana rûmwathîkîra. Ru n'ûthûûku bûtaathîka na rûrî ûrogi bûû.* ⁹ *Rûrîmî warûra tûkumagia na ru Mwathani Baaba wetû n'wa ru tûrîrîkaga na ru bara bangî, antû Ngai aûmbîite barî ngerekano yake.* ¹⁰ *Atî kanyua wakamwe nwa ko kaumaga mîgambo ya nkaatho na ya kûrîrîkana. Aruayia na aarayia, ûûgû ti bu kûbatîrue kwîgua gûkari.*

Ngûgî cia atûmwa 3:7-8

⁷ *Rîru Petûrû aagwata kîonje gîku njara ya ûrîo agîteetheeria kûrûngama. Warîru kîonje gîku kîegua mbayo na ncûng'ua ciagwata inya, kîarûngama.* ⁸ *Aathûngûtha aanjîria kûthi. Aathiyania na Petûrû na Njoana baathûngîra nyomba ya Ngai akîthûngûthangaga agîkumagia Ngai.*

Maariko 10: 50

⁵⁰ *Ntûngi înu yagera kabuuti gaake naara. Yathûngûtha yarûngama na mpwî, yathi kîrî Yiesû.*

Macookio ma biûria îbukuuni rîa mûrutwa karatati ga 5

- (1) Kwona
- (2) Ngûgî ciîrî cia njara.
- (3) Matû.
- (4) Magûrû

D. KÛMENYEERA MWÎRÎ

Mworooto:

- Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba
- Kûgweta njîra cia kûmenyeera tûcuncî mwanya mwanya twa mwîrî wake.
- Kwona gîtûmi gîa kûmenyeera mwîrî wake.

Îgiita: Reconi ciîrî (2)

Ririkana:

- (i) Kûthooma **Mathayo 9:27-33; Ngûgî 3:1-11**
- (iii) Gûcûûba mbica îbukuuni rîa mûrutwa karatati ka 6

Into bia kûthooma/kûthoomithia

Mbica îbukuuni rîa mûrutwa karatati ga 6

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kîñ muntû:

- (a) Oneeria arutwa mbica îbukuuni rîao karatati ga 6
- (b) Baaûrie I mbi bakwona. (I bakwîria, na kûrûûnga nkunyû)

(ii) Kîñ Bibiria:

Thooma **Mathayo 9: 27-33 na Ngûgî 3:1-11**

(iii) Kwereeca:

Îra arutwa Ngai n'we atweete tûcuncî tûtû na i tûbatîîrue gûtumenyeera bwega.

(iv) Ûntû bwa kûrûtha:

Îra arutwa bagwete njîra ira batûmagîra kûmenyeera tûcuncî twa mîîrî yao bwega. (Kûthaamba, gûcanûra ntundu, Kûrûnga nkunyû).

Ngûgî ya kûruta:

Arutwa batherie tûcuncî mwanya mwanya twa mîîrî yao ta:

- Magego
- Matû
- Kunyû
- Njara
- Ûthiû

(Geria gûtetheeria aana bara barî na thîîna cia kwîtheria.)

Raitha

Mathayo 9:27-33

²⁷ *Yiesû akuuma agu athiîte, ntûngi ciîrî ciamûthingata ikiugagîiria na inya, "Mwana wa Ndaundi, twîgue kîao!"*

²⁸ *Akûthûngîra nyomba, ntûngi inu ciîrî ciaya kîrî we. Aciûria, "Ibûgwîtgîia ndaûmba kûbworia?"*

Ntûngi inu ciamwîra, "Yîi, waûmba, Mwathani."

²⁹ *Yiesû aatambûrûkia njara abatonga meetho. Abeera, "Kûrookara ûgu bwîtgîitie."* ³⁰ *Baatua kwona. Yiesû aacooka abakaania mûno abeera, "Bûtikeere muntû mantû mama."* ³¹ *Antû bakuumagarûka baariûnga na ntûûra bagîtambagia nkuma ya Yiesû gûntû gûku kunthe.*

Yiesû oorîa maamu

³² *Warîra Yiesû bakiuimagarûka nyomba aareeterwa maamu aarî na kîrundu kîthûûku.* ³³ *Kîrundu gîku gîkwîngatua muntû ûyu aanjîiria kwaria. Kîrîndî kîarigara kîauga, "Aba, gûtooneka ûntû ta bûbû kaîrî Isiraeri!"*

Ngûgî cia atûmwa 3:1-11

Kworua gwa kîonje

¹ *Ntugû îmwê Petûrû na Njoana ibaathiîte nyomba ya Ngai. Kwarî thaa kenda cia mûthenya, thaa cia maromba.* ² *Agu mwîrîgaani igwakaraga muntû aarî kîonje kuuma gûciarwa. Kîonje gîku gîakamatagwa n'antû ba kîo ntugû cionthe bagakîaiga agu mwîrîgaani ûra antû beetaga 'Mwîrîga ûmûthongi,' kaingo kîromba mbia antû bara baathûngagîra nyomba ya Ngai.*

³ *Kîonje gîku gîkwona Petûrû na Njoana barî akubî kûthûngîra, kîabaromba gîntû.* ⁴ *Petûrû na Njoana bamûcûûba kii. Petûrû akiîra, "Tatûcûûbe."* ⁵ *Kîonje gîku gîaûkîiria meetho, kîabacûûba gîkîthûgaanagia i gîntû beendaga gûkîa.* ⁶ *Petûrû aakiîra, "Gûtirî fetha*

kana thaabu ^a ndî na cio. Îndî kîra ndî na kîo i kîo ngûkwa. Na kîo i gîkî, n'ûntû bwa riîtwa rîa Yiesû Kîrîstû wa Nasareethi, ndîkwîra rûngama, ûtue kûthi!"

⁷ Rîru Petûrû aagwata kîonje gîku njara ya ûrîo agîteetheeria kûrûngama. Warîru kîonje gîku kîegua mbayo na ncûng'ua ciagwata inya, kîarûngama. ⁸ Aathûngûtha aanjîrîa kûthi. Aathiyania na Petûrû na Njoana baathûngîra nyomba ya Ngai akîthûngûthangaga agîkumagia Ngai. ⁹ Antû boona muntû ûyu athîite agîkumagia Ngai. ¹⁰ Boona n'we aakaraga akîrombaga arî mwîrîgaani wa nyomba ya Ngai ûra beetaga 'Ûmûthongi'. Baarigara mûno n'ûntû bwa ûgu gwakarîkîite kîrî we.

Rwaria rwa Petûrû kîrî antû akworîa kîonje

¹¹ Antû baugia barigarîite mûno, bathîite bwa rwembea rûra beetaga rwa Soromoni, naara muntû ûyu aabuîte aarî agwete Petûrû na Njoana njara.

Macookio ma biûria îbukuuni rîa mûrutwa karatati ga 7

1. Cabuni
2. Mûraci
3. Mîrimo
4. Twayua

E. MATHÛGAANIA NA MEECIIRIA MAKWA

Mworooto: Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

1. Kûrîrikana mariîtwa ma tûcuncî mwanya mwanya twa mwîrî na bûra tûtûmagîrwa bwega.
2. Gûcookeria Ngai nkaatho n'ûntû bwa kûmûnenkera kûthûgaania bwega.

Îgiita: Reconî îmwê (1)

Ririkana:

- Thooma **Sabuurî 35:28; 89:1; 94:9-11**
- Îkagîra wîru aana bara bataûkîre i tûcuncî tûmwê twa mwîrî bathûgaanagie bwega na beegague kinya bo i biûmbe bia Ngai na n'antû ta bara bangî.

^a **3:6** *Fetha na thaabu ciarî mbia.*

Into bia kûthoomithia/ kûthooma

Thuuranîra mbica îkîonanagia bûra icuncî bia mwîrî bitûmagîrwa na njîra ta ya (kwîgua, kwona, gûcama)

Kûthoomithia/ kûthooma:

(i) Kîi muntû

Ûria biûria bibi:

- (a) Ûgatemwa wîgua ata? (i mbîgua ûrûrû)
- (b) N'ata ûmenyaga gîntû kîrî na mûrîo kana gana? (ndaroonca/ndaacama)
- (c) N'ata ûmenyaga mûnunko/mûruke wa gîntû? (na njîra ya kûnunkîra)
- (d) Tûtûmagîra meeciiria kana mathûgaania meetû ata? (Na njîra ya kûthûgaani i mbi rîra: twatongithia, twacûûba, twanunkîra kana twaronca)

(ii) Kîi Bibirîa:

Thooma **Sabuurî 94:9-11; 35:28; 89:1**

(iii) Kwereeca

- (a) Cookeria Ngai nkaatho n'ûntû bwa biewa bia gîtûmi ta bio: kwîgua, kûthûgaania, kûnunkîra na kûronca.
- (b) Îra arutwa tûtiûmba kwona Ngai na meetho, îndî Mûkîristû na mûthûgaanagîria na n'amwendeete.

(iv) Ûntû bwa kûrûtha:

Ûria arutwa bagwete into ta biîrî bira baûmba kûririkana bira bathoomeete kumania na gîcuncî gîkî.

(v) Ngûgî ya kûruta:

Arutwa barombe îromba rîa nkaatho n'ûntû bwa Ngai kûbaa meetho, matû, njara, magûrû na mathûgaania meega.

Raitha:

(Sabuurî 35:28; 89:1; 94:9-11)

Macookio ma biûria îbuku rîa mûrutwa karatati ka 8

- (1) Mathatû (2) Meetho
- (2) Ngai (4) Mûûmbi

GÎCUNCÎ KÎA BIÎRÎ: Mûciî

Kîongo gîa Kîthoomo: Mûciî Wetû

Mworooto: Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- (a) Kûgweta antû ba mûciî wao.
- (b) Kuuga bûra bakarani na antû ba mûciî wao.
- (c) Kuuga bûra antû bao bamûteethagia kûmenyana na Ngai.
- (d) Gûcookeria Ngai nkaatho n'ântû bwa kûbanenkera antû bao.

A. ANTÛ BA MÛCIÎ WETÛ

Mworooto: Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- (i) Kûgweta antû ba mûciî wao.
- (ii) Kuuga bûra antû bao bamûteethagia.
- (iii) Gûtîya antû ba mûciî wao.

Îgiita: Reconi îmwê (1)

Ririkana:

- (i) Thooma Kuuma 20:12; Kîambîrîria 37:3-5, 12-14, 25, 28.
- (ii) Îthîrania mbica ikwonania antû ba mûciî.
- (iii) Andîka îromba rîa gûcookia nkaatho kîratatiini.

Into bia kûthooma/kûthoomithia

- Mbica ya antû ba mûciî
- Kîratati kîandîkîitwe îromba rîa nkaatho

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kî muntû:

- (a) Ereeca arutwa antû ba mûciî i ta barîkû ûgîtûmagîra mbica ira ûrî nacio.
- (b) Tongeeria arutwa Kûgweta bûra barûthagîrwa n'ântû ba mûciî.

(ii) Kî Bibiria:

Thooma Kuuma 20:12; Kîambîrîria 37:3-5; 12-14, 25-28.

(iii) Kwereeca

- Îra arutwa Ngai n'akwenda tûtîyaga aciaari na antû bonthe ba mûciî.
- Kwoogu ibabatîrue batûûra bwega na ûkiri na antû bara bangî ba mûciî.
- Îra arutwa ata rî, wata bûra Njosebu aarekeere aruagina bakûmwendia Miisiri, kinya tiû tûbatîrue tûrekagîra bara batûbîtagîria na tûgatûûrania nabo na ûkiri.

(iv) Ûntû bwa kûrûtha:

Ûria arutwa bûra baûmba kûrûtha kaingo batûûra na thîrî na antû ba mûciî wao. (Kûbateethia, kûbeenda, kwathîka, kûrekanîra, kûbarombera...)

Ngûgî ya kûruta:

- (a) Îra arutwa bauge mûcitaarî kûirikana **Sabuurî 133:1**
- (b) Îra arutwa baringe na bagemie mbica ya antû ba mûciî wao.

Raitha:

(Kuuma 20:12, Kîambîrîria 37:3-5, 12-14, 25-28)

Macookio ma biûria.

Îbuku rîa mûrutwa karatati ga 10.

- Abu
- Cûûcû

B. BÛRA NKARANI NA ANTÛ BA MÛCIÎ WETÛ

Mworoto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- (i) Kuuga bûra bakarani na antû ba mûciî wao.
- (ii) Gûcookeria Ngai nkaatho n'ûntû bwa kûmûnenkera antû ba mûciî wao.

Îgiita: Reconi ciîrî (2)

Ririkana:

- (i) Kûthooma **1 Njoana 3:18; Kuuma 20:12; Kîambîrîria 45:14, 12-15.**
- (ii) Thuuranîra mbica cia aciaari na aana.

Into bia kûthoomithia /kûthooma

- Mbica ya antû ba mûciî.
- Gacuncî ka Bibiria ga kuuga na kîongo (**Sabuurî 133:1**) kaandîkîrwe karataatiini.

Kûthoomithia/kûthooma:

(i) Kîi muntû:

Onania mbica ya antû ba mûciî na ûbaûrie biûria ta bibi:

- Gwetaani mariîtwa ba aruanyûkwe na aaranyûkwe.
- I ngûgî îrikû bûrutaga na aruanyûkwe na aaranyûkwe.

(ii) Kîi Bibirîa:

Gonia arutwa karûgono ka Njosebu gwookubî na ûgîkinyagîria mantû ma kûrekanîra, kwendana, na gûtiîyana.

(iii) Kwereeca:

Îra arutwa n'ûntû bûrî gîtûmi gûtûûrania bwega na aciaari, aruayia na aarayia. Antû bara bakûrû ibabatîrue bakara bwega na bara banini kaingo baboonia ngerekano iimbega.

(iv) Ûntû bwa kûrûtha:

Îra arutwa bagwete njîra ira batûmagîra gûcookia nkaatho kîrî aciaari bao. (Kûrîma, kuuna nkû, gûtaa rûûyî). Îra arutwa atî rîra bagûcookeria aciaari bao nkaatho, i njîra îmwê ya gûcookia nkaatho kîrî Ngai.

Ngûgî ya kûruta:

Îra arutwa baine rwîmbo rwa Ngai rwa gûcookia nkaatho n'ûntû bwa antû ba mûciî wao.

Rwîmbo:

*"Itûgûcookia nkaatho na nkoro cietû cionthe,
Mwathani mwonokia, Mwathani mwende mma x 2*

Mûringîiri: N'ûntû bwa aciaari bakwa

Kîraci: Itûgûcookia nkaatho. ..."

Raitha:

(Kîambîrîria 45:1-4; 12:1-15; Kuuma 20:12)

“Tĩyaga abaagu na nyũkwe, kaingo ùtũũra ãgiita rĩraaya nthĩgũrũ ĩra Mwathani Ngai waku akwete.”

Njoana 3:18 *“Ũra amwĩtĩgagia atirĩ na ĩgamba, ĩndĩ ũra atamwĩtĩgagia wana n'ũmũgiitĩre ĩgamba mwanka agu tũrĩ ĩĩndĩ, n'ũntũ atĩĩtĩgiĩtie rĩĩtwaani rĩa Mwana wa Ngai wa kĩmoomwe.”*

Macookio ma biũria ĩbukuuni rĩa mũrutwa karatati ga 11

- (1) Baaba.
- (2) Aarayia.
- (3) Aruayia.
- (4)** Antũ ba mũciĩ.

GÎCUNCÎ KÎA BITHATÛ: Bibiria

Kîongo gîa Kîthoomo: Bibiria înteru

Mworooto: Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- (i) kwathûrana Bibiria kuumania na mabuku mara mangî.
- (ii) kûgweta njîra îra Bibiria îmûteethagîria kûthooma na kûmenya Ngai nkûrûki.
- (iii) gûtîya na kûmenyeera Bibiria ta îbuku rîa Ngai rînteru.

Îgiita: Reconi ciîrî (2)

A. BIBIRIA TA KIUGO KÎA NGAI

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî, mûrutwa akaûmba:

1. Kwathûrana Bibiria na mabuku mara mangî.
2. Gwîtgîa Ngai n'aragia na antû gûkûrûkîra Bibiria.

Ririkana:

Thooma 2 Timotheo 3:16

Into bia kûthooma/kûthoomithia

- Bibiria.
- Mabuku mangî ma mûtambo.

Kûthooma/kûthoomithia:

(i) Kî muntû:

- (a) Oneeria/Onia arutwa mabuku mwanya mwanya ma mûtambo.
- (b) Thuura arutwa baganoona baûkîirie mabuku mwanya mwanya ma mûtambo.
- (c) Aranîriani îgûrû rîa mabuku mamu.
- (d) Ûkîiria Bibiria ûûrie arutwa ata rî:
 - (i) Îbuku rîrî rîitagwa ata?
 - (ii) Îbuku rîrî warîonire kû?
 - (iii) I mbi tûthoomaga kuuma îbukuuni rîrî?

(ii) Kî Bibirîa:

Thooma 2 Timotheo 3:16

(iii) Kwereeca:

Menyithia arutwa atî kûrî na mabuku maingî mara matûmagîrwa mûciî na cukuru. Îndî Bibiria n'îbuku rîa mwanya n'ûntû i kiugo kîa Ngai kîrî muntû.

(iv) Ûntû bwa kûrûtha:

Tongoreeria arutwa kîracini bagwete ngono cia Bibiria ira baiyî.

Ngûgî ya kûruta:

Arutwa bacoore mbica ya Bibiria na bamîgemie. Ûkîrîkia arutwa bacookere mîgambo îno nyuma ya mwarimû aûkîrîtie Bibiria:

- Bibiria n'îbuku rîitheru.
- Bibiria I kiugo kîa Ngai.
- I bwega Ngai n'ûntû bwa gûtwaa Bibiria.

Raitha:

2 Timotheo 3:16. *"Maandîko Maatheru monthe maumanîtie na Ngai matûmagîrwa kûrutana antû ûmma, gûkaania muntû, kûruta muntû mabîtia na gûtongoreeria antû batûûra barî baagîru."*

B. BIBIRIA ÎINTHERU ÎRÎ KÎONEERIA MÎTÛÛRÎREENI YETÛ

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba: (i) Gûcookera gîcuncî, *"Kiugo gîaku i taa ya gûntongoreeria nawerû njîrani yakwa."*

(ii) Gûkena n'ûntû Ngai nakûmûtongoreeria gûkûrûkîira kiugo gîake.

Ririkana:

(i) Thooma **1 Samweri 3:1-4; Sabuurî 119:105.**

(ii) Banga kwonania bûra werû bûrî bwa gîtûmi mwinduni ûgîtûmagîra taa, toci na kîbiriti.

(iii) Mwarimû arutane rwîmbo rûrû:

*Kawerû gaka ndî nako, i ka Bibiria
(I katharare x3)*

*Nkaigîire ruungu rwa meetha; Arî itû
(I kathararex3)*

*Ndîgatûmîria na wendo, ûgu ibu
(I katharariex3)*

Into bia kûthoomithia/kûthooma

Bibiria, toci, kîbiriti

Kûthooma/kûthoomithia:

(i) Kĩĩ muntû

- Aiga Bibiria bantû ara mûrutwa wonthe akamîona.
- Arutwa beerutane rwîmbo (Kawerû gaka ndî nako i ka Bibiria)

(ii) Kĩĩ Bibiria:

Thooma 1 Samweri 3:16.

(iii) Kwereeca:

(a) Îra arutwa atî Samweri agwîtwâ i Ngai n'etîgîre, na Samweri aathikîiria kayû ka Ngai na amwathîkîra.

- Woogu nwabu Ngai aaragia naati, gûkûrûkîira Bibiriani.
- Kiugo gîake i gîtîwîraga bûra tûkaarûtha wegua itûkwenda kûmûkenia.

(b) Thooma mûcitaarî wa kûririkana: ***"Kiugo gîaku i taa ya gûûntongoreeria na werû njîrani yakwa."***

- Ûgîtûmagîra into bira ûreetire kîraciini, oneeria arutwa bûra werû bûtûmûrîkagîra njîra mwinduni.
- Wata bûra werû bûtûmûrîkagîra mwindu tûkoona njîra, nwa bu kiugo kîa Ngai ndeni ya Bibiria gîtwonagia bûra tûbatîrue tûrûtha kaingo tûkenia Ngai.

Ûntû bwa kûrûtha:

Ûria arutwa bakwîre bûra Bibiria îtongoragîiria Akîrîstû mîtûrîreeni yao.

Ngûgî ya kûruta:

- Arutwa bauge (**Sabuurî 119:105**) na kîongo.
- Ûkîrîkîiria, îra arutwa atî Ngai n'akenaga i tiû rîra tûkûthooma Bibiria ntugû cionthe. Kaîrî beere baririkanie aciaari bao babagonagie tûrûgono twa Bibiria, tûra bakaagonania kîracini reconi înu yîngî.

Raitha:

(**Sabuurî 119:105 na Kîitharaka, na 1 Samweri 13:1-4**)

Macookio (Îbuku rîa mûrutwa karatati ka 14)

(1) Bibiria (2) Kiugo (3) Kwenda.

GÎCUNCÎ KÎA BINNA: Wendo bwa Ngai kîrî tiû

Kîongo gîa Kîthoomo: Thigûûnkû ya gûciarwa kwa Yiesû

Mworoto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî, mûrutwa akaûmba:

- (i) Kuuga bûra Yiesû aaciarangirwe.
- (ii) Gûcookeria Ngai nkaatho n'ûntû Yiesû Kîrîstû aarî kîewa kuuma kîrî Ngai.
- (iii) Gwîtîgîria kûgaana biewa na bara bangî.

Îgiita: Reconi itaano (5)

A. YIESÛ AARÎ KÎEWA KÎÎNENE KUUMA KÎRÎ NGAI

Mworoto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî, mûrutwa akaûmba:

- (i) Kuuga bûra Yiesû Kîrîstû arî kîewa kîinene kîa wendo kîrî wee.
- (ii) Gûcookeria Ngai nkaatho n'ûntû bwa kîewa kîa mwana wake Yiesû Kîrîstû.

Ririkana:

- (i) Kûthooma **Njoana 3:16; Isaaya 9:6-7; Mathayo 1:18 - 24.**
- (ii) Gûcoora mbica ya Yiesû Kîrîstû arî kaana.

Into bia kûthoomithia/kûthooma:

- Mbica ya Yiesû Kîrîstû.
- Tûratati.
- Into bia kûgemia na bio.

Kûthooma/kûthoomithia:

(i) Kîi muntû:

Anjîria reconi na kûûria arutwa biûria ta bibi:

1. I biewa bibi aciaari beeyaga aana bao ntugû ya thigûûnkû?
2. I kîewa kîbi ûûmba kwaa muntû ûra wendeete mûno?
3. I bagana kwao mûcîi barî na kaana kaniini?
4. I bagana beenda gina eeyana kaana gaku kao kathi?

(ii) Kĩ Bibirĩa:

Thooma Njoana 3:16; Isaaya 9:6-7; Mathayo 1:18-24

(iii) Kwereeca:

- (a) Onia arutwa mbica ya Yiesũ Kĩrĩstũ.
- (b) Īra arutwa Ngai natwendete nkũrũki, na kwoogu Yiesũ Kĩrĩstũ i kiewa kĩinene kĩa Ngai aatwere.

Ũntũ bwa kũrũtha:

Ūria arutwa bũra baũmba gũcookeria Ngai nkaatho n'ũntũ bwa Yiesũ Kĩrĩstũ arĩ kiewa, (kũmũkumia, kũmũromba, kũmwathĩkĩa).

Ngũgĩ ya kũruta:

- Nenkeria kĩa mũrutwa karatati na into bia kũgemia na ũbeere baringe mbica ya kaana Yiesũ Kĩrĩstũ.
- Ūkĩrĩkĩria tongoreeria arutwa baine rwĩmbo rũrũ:

*Kagenke keega maĩ, kaumĩte matuuni,
Mwonokiaĩ, aatũmwaĩ aaciarĩĩtwe ĩmunthĩ.*

*Na gina i Maria ĩ
Aciaarirwe ĩmunthĩ*

*Na ĩthe i Njosebu
Aciaarĩĩtwe ĩmunthĩ*

*I mwana wa Ngai ĩ
Aciaarĩĩtwe ĩmunthĩ.*

Raitha:

Njoana 3:16 *"N'ũntũ bwa bũra Ngai eendire kĩrĩndĩ kĩa nthĩgũrũ neeyanire Mwana wake wa kĩmoomwe, kaingo ũra wonthe akaamwĩtĩgia ataũra, ĩndĩ oone mwoyo wa tene na tene."*

Thooma Isaaya 9:6-7

Mathayo 1:18-24

¹⁸ *Gũciarwa kwa Yiesũ Kĩrĩstũ gwakari ũũgũ. Gina, Maria, agĩkeethagua i Njosebu mbere ya bagũrana ooneka akamatĩite nda ya Kĩrundu*

Umûtheru. ¹⁹ N'untû Njosebu aarî muntû umwagîru aathûgaania gûtiga Maria na witho n'untû ateendaga kûmwira îgi. ²⁰ Njosebu waakîthûgaanagîria mantû mamu, aaroota mûraîka wa Mwathani akîaragia n'we akîmwîraga, "Njosebu wa mûciî wa Ndaundi, ûtikeegue ûguaya bwa kûthûkia Maria arî mwekûrû waku, n'untû nda înu arî n'yo n'ya Kîrundu Umûtheru. ²¹ Agaaciara kaana ga kaîyî ûgeete Yiesû,^b n'untû n'we akoonokia antû baume meeyiani."

²² Mantû mamu monthe maakarire ûgu kaingo mantû mara maariirue i Mwathani gûkûrûkîra kanyuani ga kîroria maûyûra, rîra augire, ²³ "Mwana wa mwarî akaagîa nda aciare kaana ga kaîyî geetwe Imanueri." ^c (Rîitwa rîru rîgîtaûrwa i ta kuuga 'Ngai arî amwe naatî'.) ²⁴ Rîra Njosebu aûkire torooni, aarûtha wabûra mûraîka wa Mwathani aamwîrîite. Aathûkia Maria arî mwekûrû wake.

Macookio ma biûria:

Îbuku rîa mûrutwa karatati ka 16.

- (a) Yiesû
- (b) Rûkongoroni
- (c) Maria

B. KÛNENKERA BARA BANGÎ BIEWA

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- Kûgweta into bira aûmba kûnenkera bara bangî.
- Kwîgua arî na wîru bwa kûnenkanîra na kûgaîra bara bangî kîra arî na kîo.

Ririkana:

(i) Kûthooma **2 Akorintho 9:7; Aebeeso 4:31-32.**

(ii) Kûreeta into bira mûrutwa aûmba kûnenkera mûrutwa ûra ûûngî into ta: nderemende, matunda.

Into bia kûthoomithia/kûthooma:

Karamû ka mata, maembe, ndigû, macunkwa...

^b **1:21** Na Kîîbirania, rîitwa Yiesû riugaga 'Mwathani akoonokia'.

^c **1:23** Isaaya 7:14

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kĩĩ muntû

- (a) Gwookubĩ gweta into bira Ngai atûnenkerete ûkĩririkanaga reconi ĩra nkûrũku.
- (b) Gaania arutwa ikundi mwanya mwanya na ûbanenkere kaanya ga kwaranĩria ĩgũrũ rĩa into bira baũmba kũgaa kana kũnenkera bara bangĩ.

(ii) Kĩĩ Bibirĩa

Thooma 2 Akorintho 9:7; Aebeeso 4:31-32

(iii) Kwereeca:

Ûgĩtũmagĩra into bira ûreetire kĩracini, ta ndigũ, nderemende, maembe, oneeria arutwa bũra baũmba kũgaa into bira barĩ na bio. Īndĩ ririkana kũmenyithia arutwa tiinto bionthe tũbatĩĩrue tũgaa kana tũtũmĩra amwe. Into ta tauro, mũcaaki wa magego, rwembe...

Ûntũ bwa kũrũtha:

Ûria arutwa bamwe beere bara bangĩ into bimwe bira baũmba kũnenkera bara bangĩ kũboonia i babeendete. (karamu, nderemende, irio, mbuuti).

Ngũgĩ ya kũruta:

Ûria arutwa biũria ta bibi:

- I mbi n'ũntũ tũnenkagĩra antũ bara bangĩ biewa? (Kwonania wendo, tũrĩ bata nabo).
- Nwa wende mũcoore waku akũnenkera kiewa? (yĩĩ..)
- Nwa wende akũnenkera gũntũ kĩthũũku? (Arĩ)

Ûkĩrĩkĩĩria ririkania arutwa bauge ĩromba rĩrĩ:

(I bwega Mwathani n'ũntũ bwa gũtũtuĩkithia aana baaku na n'ũntũ bwa gũtũteethia kũnenkera aana bara bangĩ biewa).

Raitha:

Aebeeso 4:31-32 *"Bũtikeegue bũrĩ antũ ba marũrũ. Na bũtikeegue bũrĩ antũ ba mũthũũro, na bũtikaagondokagĩre antũ. Bũtikaarume antũ. Na nwa mwanka bwĩgue bũtarĩ na rũmena rwa mũthemba nwa ũrĩkũ.*

³² Nwa mwanka bũteethanagie na bwĩganague kĩa. Rekanagĩraani ta bũra Ngai aabũrekeere ndeni ya Kĩrĩstũ."

2 Akorintho 9:7 *“Wooru muntû abatiirue eeyanaga kûringana na bûra akwîgua nkorooni yake. Bûtikeeyaneeni bûkîngagua bûtikwenda kana taka bûkinyiirîitue. Ngai eendaga muntû ûra eeyanaga akeneete.”*

C.GÎTÛMI GÎA KÎRÎCIMASI

Mworoto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- (a) Kuuga gîtûmi gîa gûciarwa kwa Yiesû.
- (b) Gûkûngûîra gûciarwa kwa Yiesû Kîrîstû.

Ririkana:

- (i) Kûthooma **Ruka 1:1-20; Mathayo 2:1-20.**
- (ii) Kûthuuranîra arutwa gûceetha mûceetho wa gûciarwa kwa Yiesû Kîrîstû.
- (iii) Kûmenya atî ti ndiini cionthe ikûngûîraga ntugû ya Kîrîcimasi.
- (iv) Kwoogu kinyiirîa mantû meegiî gûciarwa kwa Yiesû îndî ti ntugû.

Into bia kûthoomithia/kûthooma:

Kabuuti, mûrîngîti, caandûci, îrinda rîraaya, mûkwayû, nguo îîngerû, arutwa ba kîraci bongwa.

Kûthoomithia /kûthooma:

i) Kîî mûntû:

- a) Aranîria na arutwa gîtûmi gîa Kîrîcimasi.
 - i) Gaania arutwa bamenye wa kîra ûmwe wao agatuîka ûû mûceethoni.

(ii) Kîî Bibiria: Thooma Ruka 1:1-20; Mathayo 2:1-20.

Uga rûgono rwa gûciarwa kwa Yiesû Kîrîstû na mîgambo yaku wengwa.

(iii) Kwereeca:

- Menyithia arutwa atî Kîrîcimasi n’îgiita rîa gûkûngûîra gûciarwa kwa Yiesû Kîrîstû arî kîewa kîinene kuuma kwa Ngai.
- Tûkûngûagîra ntugû ya Kîrîcimasi na njîra yakwina, kûnenkanîra biewa na kûrîngûîra acoore.

Ūntŭ bwa kŭrŭtha:

Tongoreeria arutwa bagwete njira mwanya mwanya cia gŭkŭngŭira Kŭrŭcimasi kanicani ciao na mŭciŭ yao.

Ngŭgŭ ya kŭruta:

(a) Arutwa baceethe mŭceetho wa gŭciarwa kwa Yiesŭ Kŭrŭstŭ.

(b) Ūkŭrŭkŭria, arutwa baine rwŭmbo rwa gŭciarwa kwa Yiesŭ Kŭrŭstŭ.

*ŪŪ (x2) kŭrŭndŭ ncŭŭni bwone Mwonokia.
Mwonokia n'we Yiesŭ atŭkŭrŭre
Mwonokia n'we aambirwe mŭtŭini ŭgŭrŭ
Mwonokia n'ŭntŭ bwaku na bwakwa.*

Ncŭŭni bwone Mwonokia (gŭcokero)

Raitha: Ruka 2:1-20

¹ Nyuma ya ŭgiita rŭtarŭ rŭraaya kuuma Njoana agŭciarwa, Kaisaarŭ Aŭgŭstŭ aaruta watho auga antŭ ba nthŭgŭrŭ yake bonthe beebandŭkithie. ² Rŭrŭ i rŭo rŭarŭ ŭgiita rŭa mbere gŭtara antŭ kuuma Akuirino agŭtuŭka Ngabana wa nthŭgŭrŭ ya Sŭria. ³ Wamuntŭ wonthe aathiyaga kwŭbandŭkithia naara booyŭe baatŭŭraga tene.

⁴ Njosebu auma taŭni ya Nasareethi, gŭteere kŭa Gariiri, aathi Bethireemu taŭni ya baNdaundi n'ŭntŭ aarŭ wa rŭrŭyo rwao. ⁵ Aathiire noogo kaingo beebandŭkithia na Maria ŭra aakeethagia agŭra. Maria naarŭ na nda. ⁶ Barŭ Bethireemu, Maria aakinyithia ŭgiita rŭa kŭgŭa na mwana. ⁷ Aaciara kaana ga kaŭyŭ karŭ gŭtŭra ŭria gŭake, akaguŭka na nguo, akamaamia rŭkongorooni rŭra ng'ombe ciarŭyagŭra. Batoona kŭmaamo nyomba ya ageni n'ŭntŭ bwa antŭ kwingŭa.

Ariŭthi na araŭka

⁸ Ikwarŭ na ariŭthi baareerie ng'ondŭ ciao rŭrŭini gŭntŭ gŭku.

⁹ Mŭraŭka wa Mwathani aarŭngama mbere yao, mwago wa Mwathani wabamŭrŭka. Baamaka mŭno.

¹⁰ Mŭraŭka abeera, "Tigaani kŭmaka n'ŭntŭ ndaaya kŭbwŭra ntheto ŭmbega ya gŭkeno kŭnene kŭrŭ antŭ bonthe. ¹¹ N'ŭntŭ ŭmunthŭ taŭni ya baNdaundi bŭgŭciarŭwa Mwonokia, n'we i Kŭrŭstŭ Mwathani. ¹² Kaana kara bŭkoona kaguŭkŭtwe na nguo kaamaamua rŭkongorooni rŭra ng'ombe irŭyagŭra, gŭku i kŭo gŭkaabŭmenyithia n'we Mwonokia."

¹³ *Nthûti îmwê njûûrî ya araîka ba îgûrû na mûraîka ûyu baanjiîria kwina bagîkumagia Ngai. Bainaga,*

¹⁴ *"Ngai ûra akaraga îgûrû mûno arookumagua,
ûkiri ibwîgue bûrî gûkû nthîgûrû
kîrî antû baake bara bamûkenagia!"*

¹⁵ *Araîka bakûbatiga beetia îgûrû, arîithi beerana, "Tûthiini Bethireemu tûkeebonere ûntû bûbû Mwathani atûmenyithia."* ¹⁶ *Bauma agu na mpwî baathi. Bagûkinya beethîra Maria na Njosebu, na kaana kamaamiîtue rûkongorooni rûra ng'ombe ciarîyagîra.* ¹⁷ *Arîithi bagûkoona, beera antû mantû mara mûraîka aabeerîite îgûrû rîa kaana gaku.* ¹⁸ *Antû bonthe bara beegiirue mantû mara arîithi baabeerire, baarigara i mo.* ¹⁹ *Maria aakira na mo akîmathûgaanagîria na nkoro.* ²⁰ *Arîithi baacooka naara baumiîte bakîgongaga na bagîkumagia Ngai n'ûntû bwa mantû mara beegiîtue, na n'ûntû bwa kwona mantû makari bûra mûraîka aabeerîite.*

Mathayo 2:1-20

¹ *Yiesû aaciarîrwe taûni ya Bethireemu gîteere kîa Njundea, îgiita rîra Eronde aarî mûnene. Antû bamwe baûgî^d baaya Njerusaremu baumiîte bwa mbarî ya uumiîro bwa riûa.* ² *Baûrithîria, "Arî kû ûra aciarîitwe atuîka Mûnene wa Ayaundi? Twaya kûmûgonga n'ûntû itwonire nthata yumiîte bwa mbarî ya uumiîro bwa riûa îkîonanagia gûciarwa gwake."*

³ *Rîra mûnene Eronde aakinyîrwe i mantû mamu eegua aatangîka mathûgaaniani maake. Na t'we wenka i Njerusaremu akubî yonthe.*

⁴ *Eeta athînjîri bara banene ba Ngai na aarimû ba watho bonthe amwe, abaûria i na kû kweerirwe Kîrîstû agaaciarwa.* ⁵ *Bamwîra, "I taûni ya Bethireemu gîteereeni kîa Njundea, n'ûntû ûûgû i bu kwandîkîitwe i kîroria,*

⁶ *'Woû, Bethireemu nthîgûrû ya Njunda,
naka na woû ûtirî mûkai kîrî atongoria ba Njunda,
n'ûntû ûkauma mûtongoria ûra akaatha
antû baakwa ba Isiraeri.' "* ^e

^d**2:1** Antû babu beetagwa na Kîingiriki 'Magi'. Baarî antû ba kîthoomo kîa îgûrû, na mûno mûno mantûûni ma nthata. ^e**2:6** Mika 5:2

⁷ Mûnene Eronde eeta antû babu baûgî kajûri, abaûria rîra rîongwa nthata înu yonekire. ⁸ Abatûma Bethireemu abeera, “Îthiini bûcûnkûûne mantû ma kaana gaku. Bwakoona bûcookeere aaga bûkîmmenyithia kaingo na niû nthi gûkagonga.”

⁹ Bakûrîikia kwîgua bûra mûnene aabeerire, bauma agu baathi bûra baathiîte. Bakuuma, nthata îra booneete îrî bwa mbarî ya uumîro bwa riûa yabatongoreeria kaîrî baathi mwanka yarûngama ara kaana kaarî. ¹⁰ Bakwona yarûngama baakena mûno. ¹¹ Baathûngîra nyomba boona kaana kagwetwe i gina, Maria. Baaturia maru bakagonga, baarugûra biondo biao bakanenkera biewa bia thaabu, macoco, na manemane.^f ¹² Ngai abakaania kîrootooni abeera, “Bûtigaacookeere kwa Mûnene Eronde kaîrî.” Kwoogu bakiînûka baacookire na njîra îngî.

Kaana kaathi kwithwa Miisiri

¹³ Ageni bakûthi, Njosebu aaroota mûraîka wa Mwathani akîmwîraga, “Ûka ûthûkie kaana ûgakuthûkie amwe na gina, bûthi Miisiri bûkare noogo mwanka rîra ngaakwîra n'ûntû Eronde nagûcûa kaana gaka akaûraga.”

¹⁴ Njosebu agûûka aathûkia kaana na gina wa ko baathi bwa Miisiri. ¹⁵ Baakara noogo mwanka rîra Eronde aakuire, kaingo bûra Mwathani augire gûkûrûkîra kanyuani ga kîroria bûûyûra. Augire, “Indeetire mwana wakwa kuuma nthîgûrû ya Miisiri.”^g

Kûûragwa gwa twana

¹⁶ Mûnene Eronde aathûûra mûno akûmenya antû babu baûgî ibaamweneerie. Aatûma acikaarî, abaa watho bwa kûûragwa twana twa twîyî tunthe tûra twakinyithîtie mîanka îrî kwîndama, tûra twarî Bethireemu na ntûûra ira ciarî akubî n'yo wata bûra aamenyithîtue n'antû babu. ¹⁷ Mantû mara kîroria Njeremia aariirie maûyûra. Augire,

¹⁸ “Mbu nîeguîkire Rama,
kîrîro na kîithikîro kîinene,
Raeri akîrîrîra twana twake,
aarema gûkirakirîka,
n'ûntû tûtirî mwoyo.”^h

^f2:11 Manemane i rûûyî rwa mûtî rwanunkaga bwega mûno. Rwatûmagîrwa rûrî maguta na rwarî ndagwa. ^g2:15 Osea 11:1 ^h2:18 Njeremia 31:15

Gûcooka kuuma Miisiri

¹⁹ Eronde agûkua, Njosebu barî naagu Miisiri aaroota mûraîka wa Mwathani akîmwîraga, ²⁰ “Ûka ûthûkie kaana na gina bûcooke nthîgûrû ya Isiraeri n'ûntû bara bareendaga kûûraga mwana i bakuû.”

D. ANTÛ BAÛME BAARIÛNGÎRA YIESÛ ARÎ KAGEENKE

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- (a) Kuuga gîtûmi gîa antû baba baûme kûriûngîra Yiesû arî kagenke.
- (b) Kwîrîrîria kûthathayia Ngai ta bûra antû baba baûme baarûthire.

Ûntû bwa kûrûtha:

- (a) Thooma: **Mathayo 2:1-12**
- (b) Ceria tûbogici tûthatû ûgemie.
- (c) Rûtha nkobia ithatû cia antû babu bathatû baûme.
- (d) Banga mûceetho wa kwonania antû baûme bariûngîrite Yiesû arî kageenke.

Into bia kûthoomithia/ kûthooma:

- Mbica ya Maria, Njosebu na Yiesû arî kagenke.
- Mbica ya antû babu bathatû baûme.
- Nkengere, ndiramu, na tûbogici twa biewa.

Kûthooma/ kûthoomithia:

(i) Kîi muntû:

- (a) Anjîrîria reconi na kûûria arutwa bûra gûkarîkaga aana baaciarwa.
- (b) Baûrie i biewa bibi kaana kanenkagîrwa gaaciarwa.

(ii) Kîi Bibiria:

Beere rûgono rwa antû baûme kuumania na **Mathayo 2:1-12**.

(iii) Kwereeca:

- Îra arutwa atî antû bara baûme baathiire kwona kagenke Yiesû îrî njîra ya kûthaathayia Ngai, batongorereetue i nthata. I bakeneete n'ûntû bwa kwona kagenke Yiesû.
- I baanenkeere kagenke Yiesû biewa.

- Menyithia arutwa ibabatĩrue bathathayia Ngai ta bũra antũ babu baũme baarũthire.

Ũntũ bwa kũrũtha:

- Rekeeria arutwa bauge bũra baũmba kũthathayia Yiesũ Kĩristũ ta antũ babu baũme (Kũrombaga ntugũ cionthe, kũthi kanicani, kũmũnenkera biewa).

Ngũgĩ ya kũruta:

- Arutwa i barũthe kamũceetho ga antũ baũme bathiĩte kwona kagenke Yiesũ.
- Arutwa bara bangĩ nabo nwa wĩgue bakiina rwĩmbo rwa gũciarwa kwa Yiesũ bakĩringaga ndiramu na nkengere.
- Ũkĩrĩkia, arutwa bonthe baine rwĩmbo rũru. (rwĩmbo runthe rwa kĩrĩcimaci nwa rwine).

Raitha: Mathayo 2:1-12 (Raitha karatati 23 ĩbukuuni rĩrĩ)

Macookio ma biũria:

Ĩbuku rĩa mũrutwa karatati ka 20

1. Nasareethi.
2. Antũ baũme.
3. Thaabu, macoco, manemane.
4. Rũkongoroni.

E. GWITIGIIRIA BIEWA KUUMA KIRI BARA BANGI

Mworoto:

Mũthiani wa kithoomo giki mũrutwa akaũmba:

- Kũgweta magiita mara atabatĩrue athũkia kiewa wana kinya akeegwa kio.
- Kwĩmenyeera rĩa akũthũkia biewa bira akwegwa.

Ririkana:

(a) Thooma **Saburĩ 112:9**

(b) Kwandĩka karatatini biewa bira mũrutwa aũmba kwegwa.

Into bia kũthoomithia/kũthooma:

Kĩratati kĩa kĩaandĩkĩtwe biewa.

Kûthoomithia/kûthooma:

(i) Kîi muntû:

(a) Îra arutwa bagwete into bira beeyagwa ta biewa i bara bangî.

(b) Baûrie biûria bibi:

- N'ûu wabweere biewa bibu? (cûûcû, mûcoore, mûciari, mwarimû).
- N'ata wîgagua wapeegwa kiewa? (gûkena, kwendwa, bwega mûno).
- I mbi Ngai aatweere kîrî kiewa? (mwana wake Yiesû)

(ii) Kîi Bibiria: Thooma Sabuurî 112:9

(iii) Kwereeca:

(a) Aranîria na arutwa magiita mara batabuîrîite bathûkia biewa bapeegwa. Kwa ngerekano thigara, ncoobi kana kwegwa i muntû bataiyî.

(b) Ririkania arutwa gîtûmi gîa gûcookia nkaatho beegwa biewa.

(iv) Ûntû bwa kûrûtha:

Arutwa bagwete biewa bira batabatîrue bathûkia beegwa.

Baûrie biûria bibi:

- N'ata tûbatîrue tuuga muntû atwaa gîntû? (i bwega)
- N'ata tûbatîrue kwîra Ngai n'ûntû bwa gûtwaa Yiesû Kîrîstû arî kiewa? (i bwega).

(v) Ngûgî ya kûruta:

Ûria arutwa bagwete bieywa bira baûmba kûnenkera acoore.

Ûkîrîkîria batongoreerie kwina karwîmbo gaka:

"I bwega Ngai, n'ûntû ûrî ûmwega."

Raitha:

Thooma (Sabuurî 112:9)

Macookio ma biûria: Îbuku rîa mûrutwa karatati ka 22.

- (1) Thigara, ncoobi, mîraa.
- (2) Yiesû
- (3) Antû tûtaiyî.

GÎCUNCÎ KÎA BITAANO: Kanica

Kîongo gîa Kîthoomo: Gûcookia nkaatho

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî, mûrutwa akaûmba:

- (a) Kwereeca nîira ira aûmba kwonania arî na nkaatho kîrî Ngai na antû n'ûntû bwa biewa biao.
- (b) Gûcookeria Ngai nkaatho na mîgambo na mathiithio.

Îgiita: Reconi ithatû (3)

A. NTUGÛ CIA RÛÛTHA

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî, mûrutwa akaûmba:

- (a) Kûgweta gîntû, îthiithio rîa kîao, kana kîewa aaroneenkerwa ntugû cia rûûtha.
- (b) Gûtuîka ûmwega kîrî antû.
- (c) Gwîtîgîiria gîtûmi gîa ntugû cia rûûtha.

Ririkana:

- (a) Gûkamata karatati na karamu ka mata.
- (b) Kûthooma **Mathayo 2:11**

Into bia kûthoomithia/kûthooma:

- Karatati ga kûringa mbica
- Karamû ka mata.

Kûthooma/kûthoomithia:

(i) Kîi muntû:

Ûria arutwa biûria bibi:

1. Ntugû cia rûûtha, aciaari bathiyaga kû na barûthaga ata?
2. N'weyagwa biewa ta biûwa, mabuku, kana nguo îgiita rîa rûûtha?
3. N'ata waugire kana warûthire ûkûbigwata?

(ii) Kĩ Bibiria:

Îra arutwa rûgono rwa antû baûme bara baumiĩte bwa uumiĩro bwa riûa. **Mathayo 2:11**

(iii) Kwereeca:

- a) Îra arutwa tûbatĩrue tûcookeria Ngai nkaatho n'untû bwa ndûûtha.
- b) Bamenyithie kana Ngai nakwenda tutuĩka antû beega kĩrĩ bara bangĩ kwa njĩra ya mathiithio na rwaria (kwa ngerekano, kûbanenkera biewa).

(iv) Ûntû bwa kûrûtha:

Ûria arutwa bûra baûmba kûrûthĩra bara bangĩ mantû mega (kûbarombera, kûbateethia rĩra barĩ na ûbatu).

Ngûgĩ ya kûruta:

- (a) Nenkeria arutwa maratati na into bira bingĩ bia gûcoora mbica na ûbeere bacoore mbica cia into bira bapeerwe ĩgiita rĩa rûûtha.
- (b) Tongoreeria arutwa barombe ĩromba rĩrĩ nyuma ya mwarimû:
"I bwega mwathani n'untû bwa ntugû cia rûûtha, i bwega n'untû bwa biewa na into bira tûretagĩrwa n'antû bara bangĩ."

Mathayo 2:11 *Baathungĩra nyomba boona kaana kagwetwe i gina, Maria. Baaturia maru bakagonga, baarugûra biondo biao bakanenkera biewa bia thaabu, macoco, na manemane.ⁱ*

B. ANNA AACOOKERIA NGAI NKAATHO

Mworooto: Mũthiani wa kĩthoomo gĩkĩ, mũrutwa akaũmba:

- (i) Kũgweta bûra Anna oonaniirie gûcookia nkaatho kĩrĩ Ngai.
- (ii) Gûcookeria Ngai nkaatho n'untû bwa biewa biake.

Ririkana:

- kũthooma **Samweri 1:1-28; 2:18-21,26.**
- gũkinyĩria kamũcitaarĩ ga **19 na ka 20.**

Into bia kũthoomithia:

Bibiria ĩntheru **1 Samweri 1; 2:1-10**

ⁱ**2:11** *"Manemane i rûûyĩ rwa mũtĩ rwanunkaga bwega mũno. Rwatũmagĩrwa rũrĩ maguta na rwarĩ ndagwa."*

Kûthooma/kûthoomithia:

(i) Kĩĩ muntũ:

- Ūria arutwa bagwete biewa bira Ngai abanenkerete na bamûcookerie nkaatho n'ûntũ bwa bio (into ta mûciĩ, irio, nguo...)

(ii) Kĩĩ Bibiria:

- Īra arutwa rûgono rwa Anna (**1 Samweri 2:1-10**)

(iii) Kwereeca:

a) Īra arutwa rûgono rwa Anna ûgĩkinyagĩria mantũ mama:

- (i) Maromba ma Anna na ĩcookio rĩa maromba make.
- (ii) Bũra riĩtwa Samweri riugaga.
- (iii) Mũbango wa Anna ĩgũrũ rĩa Samweri.

b) Īra arutwa i tũbatĩrue tũcookagĩria Ngai nkaatho n'ûntũ bwa mathiithio meetũ meega.

(iv) Ūntũ bwa kũrũtha:

Īra arutwa kũrĩ na ngũgĩ inyingĩ tũũmba kũruta ĩrĩ njĩra kwĩra Ngai i bwega. (Ngũgĩ ta kũthambia kanica, kwinĩra Ngai, kũthi kanicani, kũruta biewa/sandaka).

Ngũgĩ ya kũruta:

Tongoreeria arutwa kũrũtha mûceetho wa tũmantũ tũra baũmba kũrũtha kanicani. Kwa ngerekano, kwina, na kũromba Ngai. Ūkĩrĩkĩria tongoreeria arutwa baine rwĩmbo rwa gũcookia nkaatho.

Raitha:

1 Samweri 1:1-28; 2:18-21, 26

Macookio ma biũria: Ībuku rĩa mûrutwa karatati ka 25

- (1) Mwana.
- (2) Ibwega
- (3) Samweri

C. GŪCOOKIA NKAATHO N'ŪNTŪ BWA BIEWA BIA NGAI

Mworooto:

Mũthiani wa kĩthoomo gĩkĩ, mûrutwa akaũmba:

- (i) Kuuga njîra ira aûmba gûcookia nkaatho kîrî Ngai na cio n'ûntû bwa Yiesû Kîrîstû.
- (ii) Kwîrîrîria gûcookeria Ngai nkaatho, gûkûrûkîira gwîtîgîra Yiesû Kîrîstû.

Ririkana:

- kûthooma **2 Akorintho 9:15; 1 Akorintho 15:57; Akorosai 1:3, 4, 15, 20; 3:15-17; Aebeeso 2:19; 5:20.**

Into bia kûthoomithia:

(i) Kîrî mûntû:

(a) Cookera reconi nkûrûku, ûkîûragia biûria bibi:

- Gweta njîra mwanya mwanya cia gûcookia nkaatho kîrî Ngai.
(a)..... (b)..... (c).....
- Warûthîrwa bwega i muntû ûbatîrue ûrûtha ata?

(ii) Kîrî Bibiria:

Ûga na mîgambo yaku kîthoomo kuuma kîrî **Akorosai 1:3, 4, 5, 15; 20:3; 1 Akorintho 15:57 na Aebeeso 2:19; 5:20.**

(iii) Kwereeca:

(a) Menyithia arutwa Ngai n'aatwendire mûno na aatûma mwana wake Yiesû Kîrîstû aakua n'ûntû bwa meeyia meetû.

(b) Kwoogu nwa twonanie gûcookia nkaatho cietû n'ûntû bwa Yiesû Kîrîstû gûkûrûkîira:

- Kwenda bara bangî (**Akorosai 1:4**)
- Wendo gûkara nkoroni cietû (**Akorosai 3:13**)
- Gûtûûra amwe na bara bangî. (**Aebeeso 2:19**)

Ngûgî ya kûruta:

- Ûria arutwa bakwîre bûra bakaarûtha kwonania bagwîtîgîra (kûthingata) Yiesû Kîrîstû.
- Ûkîrîkîiria inithia arutwa karwîmbo ga gûcookia nkaatho.

Raitha: 2 Akorintho 9:15 *Tûcookagîrieni Ngai nkaatho n'ûntû bwa kîewa gîake gîa kûrigaria!*

1 Akorintho 15:57 *Îndî nkaatho i kîrî Ngai ûra atwotithagia gûcinda kwa inya ya Mwathani wetû Yiesû Kîrîstû!*

Akorosai 3:15

¹⁵ Nkoro cienu iciûyûrwe n'ûkiri bwa Ngai n'ûntû Ngai aabwîtire bûkaraga na ûkiri ta tûcuncî twa mwîrî ûmwe. Na rionthe cookagîriani Ngai nkaatho. ¹⁶ Kiugo gîa Kîrîstû ikîbûyûre nkorooni cienu. Tûmagîraani ûûme bunthe bwîrutanage na bweyanage ûkûrû bwingwa. Inagaani cabuurî, nyîmbo cia Ngai, na nyîmbo cia gîikîrundu bûgîcookagîria Ngai nkaatho nkorooni cienu. ¹⁷ Mantû monthe mara bûkaarûthaga, kana mara bûkaaragia, marûthageeni riîtwaani rîa Mwathani Yiesû bûgîcookagîria Ngai Baaba nkaatho gûkûrûkîra kîrî Yiesû.

Aebeeso 5:20 Cookagîriani Ngai Baaba nkaatho n'ûntû bwa mantû monthe riîtwaani rîa Mwathani wetû, Yiesû Kîrîstû.

Aebeeso 2:19 Kwoogu bûtirî kwa itha na bûtirî ageni kaîrî. Îîndî bûrî atûûri amwe na bara bangî ba Ngai. Bûrî antû ba nyomba ya Ngai.

Macookio ma biûria: Îbuku rîa mûrutwa karatati 27.

GÎCUNCÎ KÎA BITHANTHATÛ: Maromba

Kîongo gîa Kîthoomo: Îromba rîa Mwathani

Mworoto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- Kuuga îromba rîa “Baaba wetû.”
- Kwîrirîria kuuga îromba rîa “Baaba wetû” îgiita rîonthe.

ÎGIITA: Reconi îmwe (1)

A. ÎROMBA RÎA MWATHANI

Mworoto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- (a) Kuuga îromba rîa Baaba wetû.
- (b) Kwîrirîria kuuga îromba rîa Baaba wetû îgiita rîonthe.

Ririkana:

- kûthooma **Mathayo 6:7-15**.
- kwandîka îromba rîa Baaba wetû mabukuuni maa.

Into bia kûthoomithia/kûthooma:

- Bibiria.
- Kîratati kîandîke îromba rîa Baaba wetû.

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kî muntû:

Ûria arutwa бага ûna beere kîraci kîonthe bûra barombaga na irî barombaga. (Arutwa bacookie na mwarimû eetîgîrie macookio maa monthe)

(ii) Kî Bibiria:

Thooma îromba rîa “Baaba wetû” rîandîkîitwe kîratatiini. Beere îromba rîru rîrî Bibiriani îbuku rîa **Mathayo 6:7-13**

(iii) Kwereeca:

Îra arutwa Yiesû Kîrîstû n'we aarutanire îromba rîrî. N'îromba rîkubî na rîûthû. Cookagîra îromba rîrî rîa Baaba wetû îgiita rîonthe.

(iv) Ûntû bwa kûrûtha:

Tongoreeria arutwa bauge îromba rîrî rîa Baaba wetû na bacookere gacuncî nyuma ya kangî. Barîcookere mwanka baûmbe kûriuga bongwa (nwa ûrîcookeerie kaîrî reconi înu yîngî).

Ngûgî ya kûruta:

Tongoreeria arutwa baine rwîmbo îgûrû rîa îromba rîru rîa "Baaba wetû."

*Baaba wetû ûrî îgûrû, Baaba wetû
Rîîtwa rîaku rîîtheru, Baaba wetû*

*Baaba wetû ûrî îgûrû îî, Baaba wetû ûrî îgûrû
Baaba baaba wetû.*

Ûkîrîkîîria arutwa bacookere îromba rîrî rîa Baaba wetû kaîrî.

Macookio ma biûria:

Îbuku rîa mûrutwa karatati ka 29.

1. Maromba.
2. Yiesû.
3. Îgûrû.
4. Meeyia.

GÎCUNCÎ KÎA MÛGWANJA: Wathîki

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

1. kûgweta njîra ira aûmba kwathîkîra na cio aciaari, aarimû na atongoria bara bangî.
2. kûgîa na wîru akaathîkaga atagûtindîkîrûa.

ÎGIITA: Reconi itaano (5)

A. KWATHÎKA I MBI?

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- Kuuga kwathîka i mbi.
- Kwîbaarîria kwathîka.

Ririkana:

- kwandîka **Sabuurî 128:1** kîratatini.
- kûthooma **Sabuurî 128:1**

Into bia kûthoomithia/kûthooma

- (i) Bibiria.
- (ii) Kîratati kîandîkîitwe **Sabuurî 128:1**

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kî mûntû:

Anjîrîria kwîra arutwa barute ngûgî mwanya mwanya. Kwa ngerekano beere, “Rûngamani, ringani mpî.” Îta mûrutwa ûmwe arugûre na ainge mûrango. Îra arutwa atî babu bonthe ibaathîkîra mwarimû n’Ûntû bwa kûrûtha: bûra mwarimû akûbeeraga barûthe. Rîra warûtha bûra weerwa, woû i ka ûrî mwathîki.

(ii) Kî Bibiria:

Thooma **Sabuurî 128:1** arutwa bakiîgagua. Îra arutwa Ngai nakwenda twathîka.

(iii) Kwereeca

Îra arutwa Yiesû n'aathîkîre Ngai amwe na aciaari bake. Arutwa ibabatîrue bathîkîra aciaari, aarimû na Ngai.

(iv) Ûntû bwa kûrûtha:

Tûrî aana ba Ngai, itûbatîrue twathîkîra aciaari amwe na aarimû beetû. Wana kinya Ngai tûmwathîkîre.

Ngûgî ya kûruta:

Tongoreeria arutwa bauge **Sabuurî 128:1** mwanka baûmbe kûmiuga barî bongwa.

Macookio ma biûria

Îbuku rîa mûrutwa karatati ka 31

1. Ndauti
2. Aciaari

B. YIESÛ N'AATHÎKIRE

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- (a) kûgweta bûra Yiesû aathîkire.
- (b) kwîbaarîria kwathîka.

Ririkana:

1. gûcoora mbica ya Yiesû na îthe Njosebu bakîruta ngûgî.
2. gûthooma **Ruka 2:51**.

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kîi muntû:

Ririkania arutwa mantû ma reconi nkûrûku. Ûria arutwa bo bathîkagîra baaû.

(ii) Kîi Bibiria

Menyithia arutwa Yiesû n'aathire na aciaari baake mûciî Nasareethi na n'aabathîkîre. **Ruka 2:51**.

(iii) Kwereeca

Menyithia arutwa Yiesû aarî mwana mwathîki. Agûkinya mûciî, n'aabathîkîre. Eerwa arûthe ûntû n'aciaari n'aarûthaga. Wana tiû

tweerwa n'aciaari tûrûthe ûntû, itûbatîrue tûrûtha. Ngai n'aakenire i kwathîka kwa Yiesû.

Ûntû bwa kûrûtha:

Îra arutwa ibabatîrue baathîkîra Ngai, aciaari amwe na aarimû.

Ngûgî ya kûruta:

Îra arutwa bacoore mbica ya Yiesû na îthe Njosebu bakîruta ngûgî na bamîgemie.

Macookio ma biûria

Îbuku rîa mûrutwa karatati ka 32.

1. Îthe 2. Mbaaû.

C. GÛTÎÎYA NA KWATHÎKÎRA ACIAARI

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- kûgweta magiita mara aathîkîre kana aarega kwathîkîra aciaari.
- kwîbaarîria kwathîkîra aciaari.

Ririkana:

(i) Kûthooma **Kuuma 20:12; Aebeeso 6:1-3.**

(ii) Kwandîka **Kuuma 20:12; Aebeeso 6:1-3** kîratatiini.

Into bia kûthoomithia/kûthooma

1. Bibiria
2. Kîratati kîandîkîitwe icuncî bia Bibiria.

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kî muntû

Ûria arutwa bakwîre ngûgî ira barutaga mûciî bauma cukuru.

(ii) Kî Bibiria:

Oneeria arutwa kîratati kîra kîandîkîitwe icuncî bia Bibiria. Thooma icuncî bibu na arutwa bacookeerie wa bûra ûkuuga, mwanka baûmbe kuuga biugo bibu barî bongwa.

(iii) Kwereeca

Îra arutwa Ngai n'akwenda twathîkîra na twitîgia aciaari beetû magiita monthe. Tûthikagîirie bûra bakuuga na kûthi naara bagûtûîra. Tûbatîyage. Rîru i yathana kuuma kîrî Ngai.

Ûntû bwa kûrûtha:

Îra arutwa Ngai augîite, twathîkîra aciaari beetû, tûgatûûra bwega na tûgatûûra îgiita rîraaya gûkû nthîgûrû. Na tûkaathaarimwa i Ngai.

Ngûgî ya kûruta:

Arutwa barûthe mûceetho ûkwonania aana bakîathîkîra aciaari baao. Ûkîrîkîria, arutwa bauge mûcitaarî wa kûrîrikana kuuma îbukuuni râ **Kuuma 20:12.**

Raitha: Kuuma 20:12 *Tîiyaga abaagu na nyûkwe, kaingo ûtûûra îgiita rîraaya nthîgûrû îra Mwathani Ngai waku akwete.*

Aebeeso 6:1-3

¹ Aana, athîkagîraani aciaari beenu ndeni ya Mwathani. Ûgu i bu kwagîrîte. ² "Tîiyaga abaagu na nyûkwe." Rîru i rîo yathana rîa mbere rîra rîrî na wîrane bwa Ngai ³ atî, "kaingo ûtûûra bwega na ûtûûra îgiita rîraaya gûkû nthîgûrû."^j

Akorosai 3:20 *Na gûkûrûkîra kîrî Kîrîstû, Ngai naathiriirie ûthû bûra aarî na bu na antû. Aareetire ûkiri kîrî into bionthe bia îgûrû na bia nthîgûrû n'ûntû bwa nthakame ya Kîrîstû îra yeetîgire mûtharabaani.*

Macookio ma biûria:

Îbuku rîa mûrutwa karatati ka 34.

1. Kawîra
2. Aciaari.

D. MAWATHO MA MÛCIÎ NA MA CUKURU

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî, mûrutwa akaûmba:

- kûgweta mawatho ma mûciî na ma cukuru.

^j 6:2-3 Kuuma 20:12

- kwibanga kwathika mûciî na cukuru.

Ririkana:

- kûthooma **Arooma 13:1**
- Kwandika mawatho mamwe ma cukuru na ma mûciî karatadini.
- **Tito 3:1; Njuno 23:12**

Into bia kûthoomithia/kûthooma

- Bibiria
- Kîratati kîandîkîitwe mawatho.

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kîi mûntû:

Menyithia arutwa mantû mara batabatîrue barûtha mûciî kana cukuru. Na ûbaneenkere kaanya bakwîre bûra babatîrue barûtha na bûra batabatîrue barûtha.

(ii) Kîi Bibiria:

Ûria arutwa bauge **Arooma13:1** na kîongo.

(iii) Kwereeca

Îra arutwa Ngai n'akwenda twathîkîra mawatho make. Watho bwa Ngai buugaga twathîke mûciî na cukuru. Tûkaathîkîra mawatho mûciî na cukuru, Ngai n'akenaga, wana kinya aciaari na aarimû i bakenaga.

Ûntû bwa kûrûtha:

Îra arutwa i bwega kwathîkîra mawatho ma mûciî na ma cukuru. Wana kinya ûkeegua aciaari na aarimû barî oogo kana batarî oogo.

Ngûgî ya kûruta:

Arutwa bacoore mbica ya mûrutwa akîruta nthînje n'ûntû bwa kûrega kwathîkîra mawatho ma cukuru.

Tongoreeria arutwa baine rwîmbo îgûrû rîa "Kwathîka i kwega."

Macookio ma biûria karatati ka 36

1. Kûrîithia.
2. Gûtaa rûûyî.
3. Kuuna nkû.
4. Gûkaria mwana.

GÎCUNCÎ KÎA BINAANA: Ngûgî

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî, mûrutwa akaûmba:

- kûgweta ngûgî mwanya mwanya ira aûmba kûruta mûciî na cukuru.
- kûgîa na wîru bwa kûruta ngûgî.

Îgiita: Reconi inya (4)

A. NGÛGÎ CIA YIESÛ

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- kûgweta ngûgî ira Yiesû Kîristû aarutire.
- gwîtîgîria kûruta ngûgî yake.

Ririkana:

Kûthuuranîra into bira bikwendekana kûruta ngûgî îno, ta mbica ya Yiesû akîruta ngûgî mwanya mwanya.

Into bia kûthoomithia/kûthooma

Mbica cia Yiesû akîruta ngûgî mwanya mwanya.

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kîi muntû:

- Îra arutwa ngûgî îra ûkwenda baruta kîracini na ome ya kîraci. Ngûgî ta kwîthîrania makaratati, kûtheria kîeni.
- Ûraite wone arutwa bakûruta ngûgî ûkîbateethagîria.
- Aranîria na arutwa ûkîbaûragia biûria bibi:
 - (a) N'ûrutaga ngûgî ta ino mûciî? (îi/arî)
 - (b) N'ûû akwîraga ûrute ngûgî ta ino? (aciaari, mwarayia, mûruayia.
 - (c) I mbi n'ûntû ûcirutaga? (n'ûntû bwa kwathîka, kaingo twaiga mûciî ûrî mûtheru).

(ii) Kîi Bibiria:

Îra arutwa rûgono kuuma Bibiriani **Mathayo13: 53-58.**

(iii) Kwereeca:

Îra arutwa ngûgî n'imbega. Yiesû rionthe n'arutaga ngûgî ira Ngai baaba wa îgûrû aamûtûmîite aruta. Kwoogu i tûbatîirue twîgua tûrî tayaarî kûruta ngûgî ira aciaari beetû bakwenda tûruta. Tûbatîirue tûruta ngûgî twaiga gûntû wetû gûkarag kûrî kûtheru.

Ûntû bwa kûrûtha:

Ûria arutwa bauge ngûgî mwanya mwanya ira baûmba kûruta mîciî yaao.

Ngûgî ya kûruta:

Îra arutwa bacoore mbica ya Yiesû akîruta ngûgî ya ûbundi ndukani ya ûbundi ya îthe. Ûkîthiria îra arutwa, ngûgî cianenkanîirwe i Ngai na rîra tûkûruta ngûgî twîgagua tûgîkenia aciaari na Ngai.

B. NGÛGÎ CIA MWANA MÛCIÎ

Mworoto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- (i) kûgweta ngûgî mwanya mwanya ira arutaga mûciî
- (ii) ageetîgîiria gûteethia bara bangî kûruta ngûgî cia mûciî barî na wîru.

Ririkana:

- kûthooma **Kîambîrîria 37:12-14; 22:6-8; na Kuuma 2:16-19.**
- kûthuuranîra aana n'ûntû bwa mûceetho.

Into bia kûthoomithia/kûthooma

Îcimbi, ikombe, itambaa bia kûthaambia.

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kî mûntû:

(a) Ûria arutwa bauge ngûgî mwanya mwanya ira beeragwa barûthe barî mûciî, ûkîandîkaga ngûgî inu kîbaaûni.

(b) Kwa njîra ya kûûria biûria, raitha bûra aana beegagua rîra beegwa ngûgî. Wone bûra bacithûkagia, weegua bacithûkagia irî ta nthînje kana ibacikenagîira.

(ii) Kĩ Bibiria:

Thooma Kĩambĩrĩria 37:12-14; 22:6-8; Kuuma 2:16-19.

(iii) Kwereeca:

- (a) Īra arutwa ngũgĩ i gĩntũ kĩa gĩa kũrũtha na kwoogu ibabatĩĩrue bacikeneera bantũ akũthũũra rĩra aciaari babanenkerwa ngũgĩ cia kũruta.
- (b) Īra arutwa rĩra baanenkerwa ngũgĩ mũciĩ, babatĩĩrue bamĩruta na gĩkeno, kũgwĩrua na beegue beethuuranĩĩte gũteethia. Ngai eendaga antũ baruta ngũgĩ ĩra banenkeretwe bwega.

Ūntũ bwa kũrũtha:

Ūria arutwa baaranĩrie na bara bangĩ ngũgĩ ĩra barutaga mũciĩ.

Ngũgĩ cia mwana mũciĩ

Ūria arutwa baceethe mũceetho wa ngũgĩ ĩra barutaga mũciĩ.

- (a) Kũruta ngũgĩ kĩrugĩroni.
- (b) Kũruta ngũgĩ mundane.
- (c) Kũrĩĩthia ng'ombe, mbũri na ng'ondũ.
- (d) Kũrĩĩthia ngũkũ.
- (e) Kwĩthĩrania makome.
- (f) Kũgwata mwana.
- (g) Gũtaa rũũyĩ.
- (h) Kuuna nkũ.
- (i) Gũciata rũko.

Raitha: Kĩambĩrĩria 37:12-14; 22:6-8

Macookio ma biũria:

Ībuku rĩa mũrutwa karatati 41.

- 1. Njethuro
- 2. a. Kũrĩma
- b. Kũrĩĩthia
- c. Gũtaa rũũyĩ
- d. Kuuna nkũ
- e. Gũciata rũko.

C. NGŪGÎ CIA MWANA CUKURU

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- (i) Ngûgî ira arutaga mûciî.
- (ii) Kwenda kûruta ngûgî ciake bwega.

Ririkana:

Kûthooma **Ndanieri 1:3-4; Ngûgî cia Atûmwa 7:22, na Njuno 23:12.**

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kîi mûntû:

- (a) Ūria arutwa bauge ngûgî ira babatîrue baruta cukuru
ûgîciandîkaga kîbaaûni.
- (b) Tetheeria arutwa kweregwa ngûgî ira irutagwa cukuru ta: kûthooma,
gûceetha, kûtheria kîeni, gûtetheeria bara bangî amwe na aarimû.

(ii) Kîi Bibiria:

Thooma **Ndanieri 1:3-4; Ngûgî cia Atûmwa 7:22 na Njuno 23:12.**

(iii) Kwereeca:

Îra arutwa Ngai eendaga tûthooma kuuma kîrî aarimû na tûkûre tûrî na
ûmenyo.

Ūgîtmagîra mbica, îra arutwa ngûgî ira irutagwa cukuru.

Ūntû bwa kûrûtha:

Ūria arutwa bakwîre bûra bakaaruta ngûgî cia cukuru.

Ngûgî ya kûruta:

- (i) Îra arutwa bauge îromba rîrî: ***“Itû Ngai Baaba, itûgûûcookeria
nkaatho n’ûntû bwa cukuru yetû, Aarimû beetû na tûteethie
kwathîkîra Mawatho ma cukuru yeetû, Aameni.”***

- (ii) Ūria arutwa bauge **Njuno 23:12.**

“Thikîria mwarimû waku na ûthoome kuuma kîrî wee.”

Arutwa baine rwîmbo rûra beendete mûno.

Raitha: Ndanieri 1:3-4; Ngûgî 7:22 na Njuno 23:12

Macookio ma biûria:

Îbuku rîa mûrutwa karatati ka 42.

Mabuku.

D. GÛTUÎKA MÛRUTI NGÛGÎ MWÎTÎGUA

Mworooto: Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

(i) Kûgweta mantû mara mûruti ngûgî mwîtîgua arûthaga.

(ii) Kwîrîrîria gûkenia Ngai na njîra ya kûruta ngûgî na kwîgua arî mwîtîgua rionthe.

Ririkana:

(i) kûthooma **Mathayo 25:14-30 na 1 Akorintho 10:31.**

(ii) kûthuuranîra aana gûceetha mûceetho wa aruti ngûgî bathatû (**Mathayo 25:14-30**)

Into bia kûthoomithia/kûthooma

- Mbeeca
- Aana bongwa
- Into bia gûceetha.

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kîî mûntû:

Ûria arutwa kîûria gîkî.

Gweta ngûgî ira bûrutaga mûcîî na cukuru.

(ii) Kîî Bibiria:

Thooma **Mathayo 25:14-30**

(iii) Kwereeca

Îra arutwa ngerekano ya aruti ngûgî bathatû na ûbeere,

a) Ngai n'atweete woti mwanja mwanja.

b) Ngai n'aiyî woti bwetû na atûnenkagîra ngûgî kûringana na bûra tûkûûmba.

c) Tûbatîîrue tûruta ngûgî ira Ngai atweete tûrî eetîgua.

Ûntû bwa kûrûtha:

Ûria arutwa bakwîre bûra baûmba kwîgua barî eetîgua ngûgîîni ciao.

Ngûgî ya kûruta:

- Arutwa baceethe mûceetho wa aruti ngûgî bathatû (**Mathayo 25:14-28**)
- Ûria arutwa bacookere **1 Akorintho 10:31**. *“Kwoogu gîntû kîonthe kîra bûkaarîa kana bûkaanyua, kîrîyageeni na kînyunyageeni bûgîkumagia Ngai.”*

Raitha:

Mathayo 25:14-30

¹⁴ Yiesû eera arutwa baake, *“Na kairî nwa tûbuanaanie ûnene bwa îgûrû na muntû ûmwe aathiîte rûgendo. Mbere ya athi eeta aruti ngûgî baake abeera bamûmenyeere into.* ¹⁵ *Abanenkeram bia beetaga taranta.^k Ûmwe amûnenkeram taranta itaano, ûyu ûngî ciîrî, na ûyu ûngî îmwe kûringana na bûra aiyî muntû narutaga ngûgî bûgana. Rîru aathi.* ¹⁶ *Ûra aanenkeretwe taranta itaano ataata thaa. Aathiire aaringa biacaara na cio oona baita ya cingî itaano ta cio.* ¹⁷ *Ûra eetwe ciîrî wana we aathiire aaringa biacaara na ciake oona baita ya cingî ciîrî.* ¹⁸ *Îndî Ûra eetwe îmwe, we aathiire eenja karinya bantû nthîgûrû aathika ku.*

¹⁹ *“Nyuma ya îgiita rîiraaya, mwene mûciî aacooka. Eera aruti ngûgî babu baake bamwîre bûra baarûthire na mbia ira aabatigîrîte.*

²⁰ *Ûra eetwe taranta itaano, amûreetera cingî itaano. Amwîra, ‘Niû, mûnene, wanenkeere itaano ndathi ndabaitania ciakinya îkûmi. Îka, mûnene.’*

²¹ *“Mûnene wake amwîra, ‘I bwega mûno, mûrutî ngûgî mwîtîgua! N’ûntû ûgûtuîka mwîtîgua na biikai, ngakwaa biingî. Ncû ûkeneere na woû ngîkeneera.’*

²² *“Ûra n’we eetwe taranta ciîrî aaya. Amwîra, ‘Niû, mûnene, wampeere ciîrî ndathi ndabaitania ciakinya inya. Îka, mûnene.’*

²³ *“Mûnene wake amwîra, ‘I bwega mûno, mûrutî ngûgî mwîtîgua! N’ûntû ûgûtuîka mwîtîgua na biikai, ngakwaa biingî. Ncû ûkeneere na woû ngîkenera.’*

²⁴ *“Ûra eetwe îmwe aaya. Amwîra, ‘Niû, mûnene, n’ûntû mbiyî ûrî muntû ûmûmo na ûkethaga ara ûtaanda na ûgaakûra kîra ûtaanîka,* ²⁵ *indakuthûkire. Ndathiire ndeenja karinya ndaitha mbia ciaku ku. Ene n’ino wabûra, ka.’*

^k **25:15** Taranta îmwe yarî mbia inyingî mûno.

²⁶ “Mûnene amwîra, ‘Woû ûrî mûruti ngûgî ûmûthûûku na ûrî kîthao! Aabu wana ûkeegua nwiŷî nkethaga ara ntaanda na ngaakûra kîra ntaanîka ²⁷ rî, ûtikîmbaigîra cio mbanki ndaaya nkathûkia mbia ciakwa irî na baita?’

²⁸ “Mûnene auga atunywe taranta înu aamwete înenkerwe ûra ooneete baita ya taranta itaano. Auga, ²⁹ ‘Gîtûmi i kwîgua ûra arî na gîntû nkamwongeera kiingîe nkûrûki ya kîthimi. Îndî ûra gûtarî kîo arî na kîo, wana gîikai kîra arî na kîo inkaamûtunya ³⁰ na mmwingîre ome mwinduuni kûra ûkeegua kûrî na kîrîro na kîeba kîinene mûno.’ “¹

Macookio ma biûria:

Îbuku rîa mûrutwa karatati ka 44.

1. Itaano
2. Cîrî
3. Îmwe

¹ **25:30** Kîingiriki kiugîite: bagîkabakabaga magego.

GÎCUNCÎ GÎA KEENDA: Yiesû Kîrîstû

Kîongo gîa Kîthoomo: Yiesû Kîrîstû mwana wa ngai

A. MÛTÛÛRÎRE WA YIESÛ ARÎ MWANA MÛCIÎ

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- kûgweta ngûgî ira Yiesû aarutaga arî mûciî.
- gûteetheria ngûgî cia mûciî wata bûra Yiesû aateethagîria na agwîrue kûrombera ndeni ya nyomba ya Mwathani.

Ririkana:

- (a) Kûthooma **Ruka 2:51; 2:41-49.**
- (b) Gûcoora mbica ya Yiesû arî ntûûrani.
- (c) Mwarimû athuuranîre arutwa bacoore mbica ya Yiesû akîruta ngûgî mûciî.

Into bia kûthoomithia/kûthooma

- Mbica ya Yiesû arî mûciî.

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kîi mûntû:

Ûria arutwa bagwete:

- (i) Ngûgî ira barutaga mûciî gûtetetheria aciaari.
- (ii) I bwega aana gûteetheria kûruta ngûgî cia mûciî.

(ii) Kîi Bibiria:

Thooma Ruka 2:51

(iii) Kwereeca:

- Îra arutwa Yiesû n'aakaraga mûciî Nasareethi.
- Yiesû natethagîria kûruta ngûgî mwanya mwanya.

Ûntû bwa kûrûtha:

Ûria arutwa bagwete ngûgî ira brutaga barî mûciî.

Ngûgî ya kûruta:

- Arutwa bacoore mbica ya aana bakîruta ngûgî mûciî.

- Baine karwîmbo kara bendeete mûno.
- Bauge îromba rîa gûcookia nkaatho n'ûntû bwa Ngai kûbaa mûciî.

Raitha:

Ruka 2:51 *Yiesû aacookania na aciaari baake bwa Nasareethi, aakara na bo akîbaathîkagîra. Gina aakaraga na mantû mamu monthe oonaga nkorooni yake.*

B. YIESÛ ARÎ KANICANI

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- kûgweta bûra wakarîkire Yiesû akûthi kanicani.
- akeenda kûthi nyomba ya Mwathani kûromba.

Ririkana:

(i) kûthooma **Ruka 2:41-51 na Sabuurî 122:1**

(ii) wîgue ûrî na mbica ya Yiesû arî kanicani.

(iii) kûthuuranîra îbuku rîa kuuga mûsitaarî wa kûiririkana (**Sabuurî 122:1**)

Into bia kûthoomithia/kûthooma

Mbica ya Yiesû arî kanicani.

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kîî mûntû:

Ûria arutwa biûria bibi:

- N'ûthiyaga kanicani?
- Ûthiîte kanicani ntugû igana?
- Andîka mantû mathatû mara marûthagwa kanicani (kwina, kûromba, kûthikîiria kiugo kîa Ngai).
- Mwarimû wenu wa Sandî kana wa Saba cuku eetagwa ata?

(ii) Kîî Bibiria:

Îra arutwa rûgono rwa Yiesû arî kaana kanicani ûgîtûmagîra mbica ya Yiesû arî kanicani. (**Ruka 2:41-51**)

(iii) Kwereeca:

Îra arutwa Yiesû Kîrîstû n'aathiyaga kanicani ntugû ya Sabatû rionthe. Na rîra eegagua arî ku, aarombaga na kwaranîria kiugo kîa Ngai na akûrû ba kanica.

Ûntû bwa kûrûtha:

Ûria arutwa bauge bûra barûthaga baathi kanicani.

Ngûgî ya kûruta:

Thoomithia **Sabuurî 122:1** ta mûcitaarî wa kûririkana.

I ndawîriirue rîra baambîirire, "Tuthi nyomba ya Mwathani."

Raitha

Ruka 2:41-51

⁴¹ *Wakîra mwanka îgiita rîakinya rîa kûrîa kîatho gîa Pasaka, aciaari ba Yiesû ibaathiyaga Njerusaremu.* ⁴² *Yiesû agûkûra aakinyithia mîanka îkûmi na îîrî, wata wîthîre ibaathiire Njerusaremu kîathooni gîa Pasaka.*

⁴³ *Kîatho gîkûthira, Yiesû aatigwa Njerusaremu aciaari baake beenûka.*

Bataamenya agîtigwa. ⁴⁴ *Baathûgaanagia nwa baathiyaniîtie amwe n'we na antû bara bangî. Ntugû îkûthira wabarî rûgendooni, baanjiîria kûmûûrithîria kîrî antû baao na kîrî acoore.* ⁴⁵ *Gûgûtuîka batikûmwona, rûûni baacooka Njerusaremu kûmûceria.* ⁴⁶ *Aûkeeni, i rîo baathiire kûmwîthîra arî nyomba ya Ngai, akari na aarimû ba watho abathikiîrîtie bakîaria na akîbaûragia biûria.* ⁴⁷ *Antû bonthe bara baamwîgagua ibaarigaraga mûno i ûûme bûra aarî na bu bwa gûcookia biûria.*

⁴⁸ *Aciaari baake bakûmwona baarigara mûno. Gina amûûria, "Mwana wakwa, i mbi n'ûntû watûrutithia ngûgî ta îno? Ga tûtakûmakîite mûno tûrî na abaagu tûgîgûceria!"*

⁴⁹ *Yiesû abaûria, "I mbi bûgûnceragîria? Ka bûtakwiyî mbatîirue kwîgua ndî nyomba ya Baaba?"* ⁵⁰ *Aciaari ba Yiesû bataamenya bûra aabeeraga.*

⁵¹ *Yiesû aacookania na aciaari baake bwa Nasareethi, aakara na bo akîbaathîkagîra. Gina aakaraga na mantû mamu monthe oonaga nkorooni yake.*

Macookio ma biûria:

Îbuku rîa mûrutwa kararatati ka 47.

1. Kanica.
2. 12 (îkûmi na îîrî)
3. Nasareethi

C. KÛBAATITHUA KWA YIESÛ

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- kuuga bûra gwakarîkire îgiita rîa kûbaatithua kwa Yiesû.
- kwîrirîria kûbaatithua ta Yiesû na gûkenia Ngai.

Ririkana:

- (a) Kûthooma **Mariko 1:9-11; Mathayo 3:13-17 na Ruka 3:21-22.**
- (b) Kwîthuuranîra kûthoomithia mûcitaarî wa kûririkana (Ruka 3:22).
- (c) Kwîgua ûrî na mbica ya Yiesû akîbaatithua.

Into bia kûthoomithia/kûthooma

Mbica ya Yiesû akîbaatithua.

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kî mûntû:

Ûria arutwa biûria bibi:

- (a) I bagana beenu babaatithîitue?
- (b) I rî wabatithiirue?
- (c) N'ûû wakûbaatithiirie?
- (d) N'ata wakarîkire rîra wabaatithiirue?

(ii) Kî Bibiria:

Îra arutwa rûgono rwa kûbaatithua kwa Yiesû (**Maariko 1:9-11; Mathayo 3:13-17; Ruka 5:21-22**).

(iii) Kwereeca

Ûgîtûmagîra mbica, îra aana ûûgû:

- (a) Yiesû Kîrîstû n'aakeniirie Ngai na nîira ya kûbaatithua.
- (b) Ngai aatûmire Kîrundu Ûmûtheru akari ta îcea kwonania n'aakenire n'we.
- (c) Ngai n'akwenda tûbaatithua kaingo tûmûkenia.

Ûntû bwa kûrûtha:

Ûria arutwa bauge bûra ûbaatithio bûrûthagwa kanicani ciao. Ta: (rwano rwa mûtharaba, rwano rwa ûthiû, gûtombekwa rûûyîini).

Ngûgî ya kûruta:

Thoomithia mûcitaarî wa kûririkana (**Ruka 3:22**) “Woû ûrî mwana wakwa ûra mbendeete. N’ûnkenagia mûno.”

Tongoreeria arutwa bauge îromba rîrî:

“Mwathani tûrutane bûra tûgaagûkenagia ta bûra Yiesû aarûthire.”

Raitha:

Maariko 1:9-11

⁹ Îgiitaani rîru Njoana aabaatithanagia, Yiesû aaya aumîite Gariiri taûni yeetagwa Nasareethi, aabaatithua i Njoana muurooni wa Njorondani.

¹⁰ Yiesû akûriamûka rûûyîini, oona îgûrû rîarugûka, Kîrundu Ûmûtheru eendama kîrî we akari ta îcea aagwîrîra îgûrû rîake. ¹¹ Kayû kauma îgûrû kauga, “Woû ûrî Mwana wakwa ûra mbendeete mûno. Nûnkenagia mûno.”

Mathayo 3:13-17

¹³ Îgiitaani warîru Yiesû auma bwa rûteere rwa Gariiri aathi bwa muuro wa Njorondani abaatithua i Njoana. ¹⁴ Îndî Njoana eenda kûrega akîmwîraga, “Ka ûûyîite nkûbaatithia? Woû, i woû ûbatîrue ûmbaatithia îndî ti niû!”

¹⁵ Yiesû amûcookeria amwîra, “Gagûkare ûgu îindî kaingo tûrûtha bûra kwagîrîte. “Rîru i rîo Njoana eetîgîirie.

¹⁶ Yiesû akûrîkia kûbaatithua aumîra rûûyîini. Warîru îgûrû rîarugûka, oona Kîrundu wa Ngai amwîndamîrîite ta îcea aagwîrîra îgûrû rîake. ¹⁷ Kayû kauma îgûrû kauga, “Ûyû i Mwana wakwa ûra mbendeete mûno. Nankenagia mûno.”

Ruka 3:21-22

²¹ Yiesû wana we aabaatithiirue antû bara bangî bonthe bakîbaatithua. Yiesû akîromba, îgûrû rîarugûka. ²² Kîrundu Ûmûtheru amwîndamîrîra akari ta îcea. Kayû kauma îgûrû kauga, “Woû ûrî Mwana wakwa ûra mbendeete. Nûnkenagia mûno.”

Macookio ma biûria:

Îbuku rîa mûrutwa karatati ka 49.

1. Njorondani
2. Kîûmbe
3. Njoana Mûbaatithania.

D. ATHINGATI BA MBERE BA YIESÛ

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- (i) kûgweta mariîtwa ma arutwa ba Yiesû
- (ii) kwenda gûtuîka mûrutwa wa Yiesû.

Ririkana:

- (a) Kûthooma **Njoana 1:35-45; 5:15-16; Mathayo 4:18-22.**
- (b) Kûthuuranîra mbica ya Yiesû agîita ategi ba makûyû.
- (c) Kûthoomithia karwîmbo keegiî ategi ba makûyû.

Into bia kûthoomithia/kûthooma:

- Mbica ya ategi ba makûyû.

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kîi mûntû:

Cokera mûcitaarî wa kûiririkana ûra wathoomirwe reconi nkûrûku.

(ii) Kîi Bibiria:

Gwookubî uga rûgono rwa arutwa ba mbere ba Yiesû (**Njoana 1:35-42; Mathayo 4:18-22**).

(iii) Kwereeca

Îra arutwa i kwarî na antû baingî bara baathingatire Yiesû bakwona bûra aathoomithagia na bakwona antû. Baathiire n'we na batuîka athiingati baake; beetwa arutwa baake. Arutwa ba Yiesû ba mbere baarî: Petûrû, Enderea, Njakubu, na Njoana. Bonthe baarî ategi ba makûyû indî Yiesû wee aabatûkithiirie ategi ba antû.

Ûntû bwa kûrûtha:

Ûria arutwa bûra baûmba kûrûtha kaingo batuîka arutwa ba Yiesû.

Ngûgî ya kûruta:

- (i) Neenkera arutwa into bia kûgemia bacoore mbica ya Yiesû agîita arutwa îriani.
- (ii) Îra arutwa bambe mbica rûthingooni.

Raitha:

Mathayo 4:18-22

¹⁸ *Yiesû atambĩite na rûteere rwa îria rîa Gariiri oona ategi ba makûyû baîrî bakîamba neeti ciao bagwata makûyû. Baarî Simioni, ûra kaîrî eetagwa Petûrû, na mûruagina Enderea.* ¹⁹ *Yiesû abeera, "Nthingataani mbûtuîkithie ategi ba antû."* ²⁰ *Bamûthingata warîru baatiga neeti ciao naagu.*

²¹ *Yiesû akûthiyathiyanga mbere, eethîra antû bangî baîrî. Wana bo baarî muntû na mûruagina. Baarî Njakubu na Njoana. Îthe eetagwa Cabendi. Baarî îtarûûni na îthe bagîtumaga neeti ciao. Yiesû abeeta.*

²² *Warîru baatiga îthe na neeti ciao bamûthingata.*

Njoana 1:35-42

³⁵ *Rûûni Njoana naarûngi kaîrî na arutwa bamwe baake, baîrî.*

³⁶ *Akwona Yiesû akûrûkĩite, auga, "Cûûbaani bwone! Gaka i ko Kagondu ka Ngai."* ³⁷ *Arutwa babu baîrî bakwîgua ûgu, baathingata Yiesû.*

³⁸ *Yiesû akûûndûka oona arutwa babu bamûthingatĩite. Abaûria, "N'ata bûkwenda?"*

Bamûcookeria bamûûria, "I kû ûkaraga, Rabai?" (Na Kĩĩbirania 'Rabai' i ta kuuga 'Mwarimû'.)

³⁹ *Yiesû abeera, "Ncûûni mbwonie." Arutwa babu bamûthingata boona ara aakaraga. Na n'ûntû kwarî ta thaa kûmi, baakara mwanka gwatuga.*

⁴⁰ *Ûmwe wa arutwa babu baîrî aarî Enderea, mûruagina wa Simioni Petûrû. Aarî ûmwe wa bara beegiirue ûgu Njoana augire, bakwona Yiesû bamûthingata.* ⁴¹ *Ûntû bwa mbere bûra Enderea aarûthire, n'acûire mûruagina Simioni amwîra, "Itwonire Mesia." ('Mesia' tûgîtaûra i ta kuuga 'Kîrîstû' na Kĩĩngiriki.)*

⁴² *Enderea aira mûruagina, Simioni, kîrî Yiesû. Yiesû akwona Simioni, amûcûûba kii amwîra, 'Woû ûrî Simioni mwana wa Njona, îndî ãndî ûgeetagwa Kebas.' ('Kebas' i bûmwe na 'Petûrû' na Kĩĩngiriki.)* ^m

E. YIESÛ AATHUURA ARUTWA ÎKÛMI NA BAÎRÎ

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî, mûrutwa akaûmba:

^m **1:42** 'Petûrû' i ta kuuga 'Rwara rwa iiga.'

- kuuga gîtûmi kîa Yiesû kûthuura arutwa îkûmi na baîrî.
- wenda kûrûtha bûra Yiesû akwenda arûtha.

Ririkana:

- Kûthooma **Maariko 3:13-15; Mathayo 9:9; 10:1-4 na Njoana 1:43-50; Ruka 6:12-13.**
- Kûthuurânîra mbica cia arutwa îkûmi na baîrî.

Into bia kûthoomithia/kûthooma

Mbica cia arutwa îkûmi na bîrî ba Yiesû.

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kîi mûntû:

Cookera reconi nkûrûku na nîira ya kûûria biûria bibi:

a) Arutwa ba mbere ba Yiesû baarî barîkû? (Njoana, Enderea, Petûrû na Njakubu)

b) N'ata arutwa ba Yiesû baarûthaga mbere beetwa i Yiesû? (I baategaga makûyû).

(ii) Kîi Bibiria:

Kwa nîira ya gûtûmîra mbica, îra arutwa rûgono rwa gwîtwâ kwa arutwa îkûmi na baîrî.

(Maariko 3:13-15; Mathayo 9:9; 10:1-4; Njoana 1:43-50).

(iii) Kwereeca:

Îra arutwa Yiesû eetire arutwa îkûmi na baîrî kaingo bamûteethia gûtaambia ntheto îmbega.

Ûntû bwa kûrûtha:

Ûria arutwa bakwîre bûra baûmba kûrûtha ta arutwa babu ba Yiesû.

(Kwinîra Ngai, kûrombera bara bangî, kwîra barî bangî nkuma îmbega).

Ngûgî ya kûruta:

Arutwa bacoore mbica ya Yiesû na arutwa bake îkûmi na bîrî na bandîke mariîtwâ maa.

Ûkîthiria îra arutwa baine rwîmbo rûrû:

“Ngagûtuîkithia (mûtegi wa antû) x2

ngagûtuîkithia mûtegi wa antû wa nthingata.”

Raitha:

Njoana 1:43-50

⁴³ *Rûûni rwa ntugû înu, Yiesû aabanga kûthi Gariiri. Akûthi eethîra muntû eetagwa Piripû noogo. Amwîra, "Nthingata!"* ⁴⁴ *Piripû aarî wa kuuma kûmwe na Enderea na Petûrû. Baarî ba kuuma taûni yeetagwa Bethisainda.*

⁴⁵ *Piripû aacûa Nathanieri. Akûmwona amwîra, "Tûkwona ûra Musa aandîkire mantû maake îbukuuni rîa watho, ûra iroria biaandîkire mantû maake. N'we i Yiesû mwana wa Njosebu, kuuma Nasareethi."*

⁴⁶ *Nathanieri aûria Piripû, "Î Nasareethi! Kûrî gîntû kîega kiuma Nasareethi?"*

Piripû amwîra, "Tancû wone."

⁴⁷ *Yiesû akwona Nathanieri aayîite, auga, "Na mma, ûyû n'we Mwisiraeri ûra ataaragia ûrongo."*

⁴⁸ *Nathanieri amûûria, "N'ata wamenyanga?"*

Yiesû amwîra, "Wana kinya mbere ya Piripû agwîta, ingûkwene ûkari nthî ara ûgûkari rungu rwa mûkûyû."

⁴⁹ *Nathanieri amwîra, "Rabai, woû ûrî Mwana wa Ngai na i woû Mûnene wa Isiraeri!"*

⁵⁰ *Yiesû amûûria, "Ûrîitîgia n'ûntû bwa gûkwîra inkwonire ûkari rungu rwa mûkûyû? Ûkoona manene nkûrûki ya ûgu."*

Mathayo 10:1-11

¹ *Ntugû îmwe Yiesû eeta amwe arutwa baake barî îkûmi na baîrî. Abaa inya ya kwîngatia irundu biithûûku na ya kworia antû ndwari na mbayua cia mîthemba yonthe.* ² *Mariîtwa ma atûmwa babu baatûmirwe maarî, Simioni (ûra kaîrî eetagwa Petûrû), mûruagina Enderea, Njakubu wa Cabendi na mûruagina Njoana,* ³ *Piripû, Bathoromayo, Tooma, Mathayo ûra aarî mûrûngithia ûgooti, Njakubu wa Arubayo, Thandayo,* ⁴ *Simioni Mûkaanani, na Njundas Mûcikariota ûra aakunyanîre Yiesû, amûgwatithia.*

⁵ *Yiesû aabatûmire abeera, "Bûtikaathi nthîgûrû cia bara batarî Ayaundi kana bûthi taûni ya Asamaria.* ⁶ *Îthiini kîrî Aisiraeri. Bakari ta ng'ondû ciûrîite.* ⁷ *Bûthi bûgîtûmagîîria bûkiugaga, 'Ûnene bwa îgûrû bûkûthengeera.'*

⁸ *Bworie bara baayie, bûrîûkie bara bakuû, bworie bara barî na mîtigiri na bwîngatie irundu biithûûku biume kîrî bara barî na bio. N'ûntû bwetwe ûtheri eyanaani bûtakûrîwa.*

⁹ *“Bûtigaakamate mbeeti kana mbia cia thaabu, fetha, kana mûthemba ûngî, ¹⁰ na bûtigaakamate mbooro. Bûtigaakamate nguo îngî tatiga îra muntû eekîrîte kana iraatû bingî tatiga bira muntû eekîrîte. Na bûtigaakamate mîraagi ya gwîkinyîria n'yo, n'ûntû mûruti ngûgî nabatîrue amenyeerwa.*

¹¹ *“Bwathi taûni kana ntûûra îra bûkaathi, bûcûe muntû ûmwagîru bûkare gwake mwanka rîra bûkaathi.*

F. YIESÛ AARIÛNGA MÛCIÎ WA SIMIONI PETÛRÛ

Mworoto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- kuuga bûra Yiesû ooririe mûthonue wa Simioni.
- gwîtgîria gûteethia athingati ba Yiesû.

Ririkana:

(a) kûthooma **Ruka 4:38-40**

(b) kûthuuranîra aana kwina rwîmbo rûrû rwanîkîitwe kîratatini:

“Ndina mûcoore wakwa Yiesû.”

Into bia kûthoomithia/kûthooma

Rwîmbo rwanîkîitwe kîratatini.

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kî mûntû:

Ûria arutwa biûria bibi:

- (a) Acoore baaku i barîkû?
- (b) Rîra mûcoore waku aayîitue kana athûûri wîgagua ata?
- (c) Ûrariûngîra muntû ûmwayie?

(ii) Kî Bibiria:

Îra arutwa rûgono rwa kworua kwa mûthonue wa Simioni (**Ruka 4:38-40**)

(iii) Kwereeca

Îra aana ata rî:

- (a) Mûthonue wa Simioni Petûrû n'aacokeerue ûgima bwega bwa mwîrî.

- (b) Kîewa gîkî kîareetire gîkeno kîrî Petûrû na kîrî acoore na kîrî mûciî wao unthe.
- (c) Mûthonuue wa Petûrû oonaniirie gûcookia nkaatho na njîra ya kûgwata ageni ûgeni.
- (d) Itûkenaga rîra acoore beetû kinya bo bakeneete.

Ûntû bwa kûrûtha:

Îra arutwa bûra baûmba gûteethia bara barî na thîina (kûbanenkera irio, kûbarombera).

Ngûgî ya kûruta:

Tongoreeria arutwa kûrombera antû bara baayie.

Raitha:

Ruka 4:38-40

³⁸ *Yiesû auma sinagoogiini aathi mûciî kwa baSimioni. Mûthoni wa Simioni wa mûka naayiîtue kûbînyanîra mwîrî. Antû baanjiîria kwîra Yiesû mantû ma kwayua gwake.* ³⁹ *Yiesû aathi kîrî we aagondokera kûbînyanîra gûku aabiîyanîrite, oora. Aûkîira warîru aanjiîria kûbagaagûra.*

⁴⁰ *Kîûgoro riûa riathûa, bonthe bara antû baao baayiîtue mbayua mwanya mwanya, baareetera Yiesû bo kaingo abooria. Yiesû aigiîra wakîra ûmwe wao njara, bonthe boora.*

G. YIESÛ KÎRÎSTÛ N'AAROMBAGA

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- (a) Kuuga bûra Yiesû Kîrîstû aarombaga.
- (b) Kwîrirîria kûromba Ngai ta bûra Yiesû aarûthaga.

Ririkana:

- (a) kûthooma **Maariko 1:35-39; Ruka 5:15-16; Ruka 6:12-15; 22:39-46.** Thuura ara ûgakinyîria ndeni ya kîthoomo gîkî).
- (b) kûthuuranîra karwîmbo ka **"mbarîria rwîmbo na kîoye."**
- (c) kwîthuuranîre kûrutana rwîmbo **"Ndîna mûcoore wakwa Yiesû."**

Into bia kûthoomithia/kûthooma

Rwîmbo rwanîkîitwe kîratatini.

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kîi mûntû:

- (a) Îra arutwa Yiesû aarombire:
 - (i) Mbere ya kûthuura arutwa îkûmi na baîrî (**Ruka 16:12-13**)
Rûkîîrî rwa Yiesû kûromba (**Maariko 1:35-39**)
- (b) Aarî wenka na Ngai (**Ruka 5:15-16**)
- (c) Aarombaga wendo bwa Ngai bûkarîka.
- (d) Îra arutwa tûbatîîrue tûrombaga rîonthe ta bûra Yiesû aarombaga

Ûntû bwa kûrûtha:

Ûria arutwa bauge rîra baûmba kûromba Ngai.

Ngûgî ya kûruta:

- Ûria arutwa baine rwîmbo rûkuuga, *“Mbarîria rwîmbo na kîoye.”*
- Thoomithia rwîmbo rûkuuga, *“Mûcoore Yiesû.”* Ûkîthirîkîria, îra arutwa Yiesû aarombaga rîonthe. Kwoogu twinthe tûbatîîrue tûromba Ngai.

Raitha:

Maariko 1:35-39

³⁵ *Rûûni rûkîîrî mûno, Yiesû aaraûka kuumagarûka. Auma taûni înu aathi gûntû gûtaarî na antû kûrombera noogo.* ³⁶ *Simioni na bara bangî baathi kûmûcûa.* ³⁷ *Bakûmwona bamwîra, “Antû bonthe ibagûgûceria.”*
³⁸ *Yiesû abeera, “Tûthiini taûni ira ingî na cio ngatûmîîrie noogo n'ûntû ûgu i bu bwatûmire mbûya.”* ³⁹ *Kwoogu Yiesû aariûnga gûku Gariiri kunthe agîtûmagîîria masinagoogiini, na akîîngatagia irundu biithûûku bikauma kîrî antû.*

Ruka 5:15-16 *Amwe na ûgu, nkuma ya Yiesû yatamba nthîgûrû yonthe. Kîrîndî kingî gîa antû gîatua kûûya kûmûthikîîria gîkîorua.*

¹⁶ *Îndî Yiesû eebathûraga akathi bantû gûtarî antû kûrombera noogo.*

Ruka 6:12-13 *Kagiitaani gaku Yiesû aatwa karîmaani kûromba. Aareere naagu akîrombaga Ngai ûtugû bunthe.* ¹³ *Rûûni rûkîîrî eeta arutwa baake, aathuura îkûmi na baîrî kuuma kîrî bo abeeta atûmwa.*

Ruka 22:39-46

³⁹ Yiesû auma taûni înu aathi Karîmaani ka Mîceituuni wata bûra aamenyeereetie. Arutwa baake bamûthingata noogo. ⁴⁰ Agûkinya ara aathiîte, eera arutwa baake, "Rombagaani bûtikaagwe magerioni."

⁴¹ Yiesû akûbeera ûgu aathûkana na bo. Aathiyathiyanga gataaria mma, bantû muntû akîgera iiga rîgakinya. Aaturia maru aaromba Ngai

⁴² akiugaga, "Baaba, ûkeegua wenda, ruta gîkombe gîkî gîa kînyamaara mbere yakwa. Îndî rûtha bûra ûkwenda, ti bûra nkwenda." [⁴³ Mûraîka auma îgûrû aaya amûûmîria. ⁴⁴ Yiesû naarî na kîeba mûno. Aathi na mbere kûromba Ngai mûno îrûngû rîgîitigaga ta bûra nthanta cia nthakame iruaga.] "

⁴⁵ Yiesû akûthiria kûromba aarûngama aacooka kîrî arutwa baake. Akûthi eethîra bamaami i kîeba kîra kîabagwete. ⁴⁶ Abaûria, "I kî n'ûntû bûmaami? Ûkîiraani bûrombe bwewa inya ya gûcinda magerio."

H. YIESÛ N'AAREKANAGÎRA MEEYIA

Mworoto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- kuuga rûgono rwa Yiesû bûra ooragia, aarekagîra meeyia na oorîa meeyia ma muntû ûra aarî kîonje.
- gûcookia nkaatho n'ûntû bwa Ngai kûmûrekera meeyia make na kwenda kûrekera bara bangî.

Ririkana:

- kûthooma **Maariko 2:1-12; Mathayo 6:12.**
 - kûthuuranîra rûgono rwa kîonje.
1. Gûceria mûgeka.
 2. Kûthuuranîra îromba rîa "Baaba Wetû."

Into bia kûthoomithia/kûthooma

Mûgeka, mbica ya nyomba.

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kîi mûntû:

Îra arutwa bagwete îgiita rîna rîra beeyîrie bara bangî na babarekera kana rîra beeyîrue na baarekanîra.

ⁿ **22:43-44** Mabuku mamwe ma Kîingiriki matigweteete mantû mama.

Barekeerie kinya bo bauge bûra beeyiirue.

(ii) Kĩ Bibiria:

Beere rûgono rwa muntû ûra aarĩ kionje (**Maariko 2:1-12**).

(iii) Kwereeca

Îra arutwa ata rĩ,

(a) Muntû ûyû aarĩ kionje acoore bake bana baarĩ na wĩtĩgio Yiesû akamworĩa.

(b) Antû bonthe i boonire Yiesû arĩ mwanya na aarimo bara bangĩ ba n'untû n'aarĩ na inya ya kũrekerĩa meeyia.

Untû bwa kũrũtha:

Ūria arutwa rĩra baaroobabĩtirĩa bara bangĩ na babarekerĩa.

Ngũgĩ ya kũruta:

(a) Tongoreeria arutwa baceethe mũceetho wa muntû warĩ kionje. (**Maariko 2:1-12**).

(b) Îra arutwa bainerwĩmbo rwa kũrekanĩra.

(c) Ūkĩthiria beere bauge gĩcuncĩ kĩmwe kĩa "Baaba Wetũ." (**Mathayo 6:12**)

"Tũrekagĩre mabĩtia meetũ ta bũra tũrekagĩra bara batũbĩtagĩria."

Raitha:

Maariko 2:1-12

¹ Nyuma ya ntugũ inkai, Yiesũ aacooka Kaperinaumu kaĩrĩ. Antũ bakũmenya naarĩ gũku, ² beethĩrana kwa wingĩ mũno mũrangooni wa nyomba ĩnu Yiesũ aarĩ kwaga kinya webero. Yiesũ akĩbatũmagĩĩria kiugo, ³ antũ bana baaya bakamatĩĩte muntũ aarĩ kionje bamũnintĩĩte kĩrĩ Yiesũ. ⁴ N'untũ bwa antũ kwingĩ, bataũmba gũkinyithia kionje gĩku ara Yiesũ aarĩ. Baatwa baaromora rũũgũrũ rwa nyomba ĩnu batarithĩĩrĩtie ara Yiesũ aarĩ. Bakũromora, beendamĩĩria kionje gĩku oogo wakĩrĩ mamaamĩrooni. ⁵ Yiesũ akwona bũra antũ babu beetĩgĩĩtie bũgana, eera kionje gĩku, "Ūkũrekerwa meeyia maaku, aba."

⁶ Aarimũ bamwe ba watho baakari agu bakwĩgua ũgu, baatua kũthũgaania na nkoro beebũũria, ⁷ "N'ata muntũ ũyũ akwenda

kwonania? Nakwîthûkia taka arî Ngai? Anga ti Ngai wenka aûmba kûrekerwa muntû meeyia?"

⁸ *Yiesû aamenya bûra baathûgaanagia. Abaûria, "I mbi n'ûntû bûkûthûgaania ûgu? ⁹ I bûrîkû bûûthû? I kwîra kîonje gîkî, 'Ûkûrekerwa meeyia maaku,' kana i gûkîîra 'Ûkîîra ûkamate mamaamîro maaku ûthi?'*

¹⁰ *Kaingo bûmenya Mwana wa Muntû arî na watho bwa kûrekerwa antû meeyia mao gûkû nthîgûrû, inkûbwonia." Yiesû eera kîonje gîku,*

¹¹ *"Ûkîîra ûkamate mamaamîro maaku winûke."*

¹² *Nthûti weenu kîonje gîku gîaûkîîra bacûûbîîte, gîakamata mamaamîro kîenûka. Antû bakwona ûgu baarigara mûno. Baakumia Ngai bakiugaga, "Tûtoona ûûgû kaîrî!"*

Macookio ma biûria:

1. Ngai
2. N'aarombaga
3. Petûrû
4. Meeyia
5. Njundasi

GÎCUNCÎ GÎA ÎKÛMI: Gwîtîgîka na gwîtîgîrîka

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- (i) kuuga nîra îra aûmba kwonania wîtîgio bwake kîrî Ngai na wîtîgîrîka i Ngai na antû.
- (ii) kwîbîtîgîria bûra akari na gwîtîgîka i Ngai na antû bara bangî.

Îgiita: Reconi itaano (5)

A. AGENI MÛCIÎ WETÛ

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- (a) kûgweta nîra mwanya mwanya ira bagwataga na cio antû ûgeni bara babariûngagîra kwao.
- (b) kûgîa wîru bwa kûgwata ageni bara baayaga kwao ûgeni.

Ririkana:

- Kûthooma **Abirania 13:1-2**
- Kûthuuranîra kîratati kîandîkîitwe “Karibû”.
- Kûthuuranîra rwîmbo rwa kûgwata antû ûgeni.

Into bia kûthoomithia/kûthooma

Kîratati kîandîkîitwe “Karibû.”

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kîi mûntû:

- (a) Îra mûrutwa acûûbe ûra ûûngî na amwîre “Karibû.”
- (b) Ûgîtûmagîra kîratati kîandîkîitwe “Karibû,” ûbaûrie biûria bibi:
 - N’ata buugaga bwona ageni baayîite kwenu?
 - N’ata tûbarûthagîra kaingo beegua bakaribicîitwe?

(ii) Kîi Bibiria:

Thooma **Aibirania 13:1-2; Kûgwûrîwa 3:20.**

(iii) Kwereeca

Îra arutwa Ngai n’akenaga rîra twagwata antû ûgeni mûciî wetû.

Ūntû bwa kûrûtha:

Ūria arutwa bauge bûra bagwataga antû ūgeni kwao.

Ngûgî ya kûruta:

1. Thoomithia rwîmbo rwa kûgwata antû ūgeni.

“Mûgeni akîîya mûciî n’akaribicawa karibû îî mûgeni.”

2. Arutwa bacoore mbica ya mûgeni akîringaringa mûrango.

Raitha:

Aibirania 13:1-2 *Îthiini na mbere kwendanaga ta muntû na mûruagina kana mwaragina. ² Ririkanagaani kûgwataga antû ūgeni, n’ūntû bamwe ba bara baarûtha ūgu ibaagwatire araîka ūgeni batakûmenya.*

Kûgwûrîrwa 3:20 *Na ga ngûkwîra, ndûngi mûrangooni nkîringaringaga. Ūra akeegua kayû gaakwa andugûrîre, nkaathûngîra tûrîyanîre amwe n’we.*

B. MÛKÛÛRANI NA MÛBUANANÎRE YA ANTÛ BA MÛCIÎ

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- (i) kûgweta mûkûûrani na mûbuananîre wa antû ba mûciî.
- (ii) gwîtigîiria antû bonthe ba mûciî.

Ririkana:

- kûthooma **1 Akorintho 12:27-31.**
- gûcoora mbica ya antû ba mûciî.

Into bia kûthoomithia/kûthooma

(i) Kîî mûntû:

Ūria arutwa bagwete antû ba mûciî wao. I bagwete bûra antû ba mûciî babuaneene kana barî mûkûûrani na bara bangî

(ii) Kîî Bibiria:

Menyithia arutwa bûra Bibiria îkûrutana îgûrû rîa antû ba mûciî ûmwe.
1 Akorintho 12:27-31.

(iii) Kwereeca

Menyithia arutwa mûciî antû baûmbiîtwe nkûrûkani, kûrî na twarî na twîyî. Bamwe barî na ntundu indaaya na bara bangî inkubî. Amwe na kwîgua tûrî mûkûûrani na mantû ta mama, tûrî antû ba mûciî ûmwe.

Ûntû bwa kûrûtha:

Tûrî antû ba mûciî tûbatîrue tûtûûra amwe tûrî na ngwatanîro na thîrî. Tûbatîrue twendana na tûtûmîra kîra kîrî oogo tûrî amwe.

Ngûgî ya kûruta:

Arutwa bacoore mbica ya antû ba mûciî wao na bagemie mbica inu ciao.

Arutwa baine rwîmbo rûrû:

*"Tûrî amwe ndeni ya kîrundu,
tûrî amwe kîrî Ngai x 2."*

Macookio ma biûria:

Îbuku rîa mûrutwa karatati ka 60.

1. Bonthé
2. Baacege

C. GWÎTÎGÎÎRIA ANTÛ BA MÛCIÎ WETÛ

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- kuuga njîra mwanya mwanya ira eetîgagîria antû ba mûciî wao.
- gwîtîgîria antû ba mûciî wao.

Ririkana:

(a) Kûthooma **2 Akorintho 5:16-18; 3:9-11; Ngûgî 10:34-36** na **Apîrîpi 4:13.**

(b) Kûthuuranîra mbica ya antû ba mûciî.

Into bia kûthoomithia/kûthooma

Mbica ya antû ba mûciî.

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kîî mûntû:

Îra aana mwanya wa antû ba mûciî na bara batarî ba mûciî.

(ii) Kĩ Bibiria:

Thooma (2 Akorintho 5:16-18; 3:9-11; Ngûgî 10:34-36).

(iii) Kwereeca

- Îra arutwa gûtirî antû baîrî babuaneene cwee nthîgûrû îno.
- Beere antû ba mûciî i kêwa kuuma kwa Ngai.
- Na Ngai n'abeendeete.

Ûntû bwa kûrûtha:

Îra arutwa bauge mwanya ûra boonaga kîrî antû bao ba mûciî. Beere ibabatîrue boonania wendo kîrî antû bao ba mûciî.

Ngûgî ya kûruta:

Îra arutwa baine rwîmbo rwa gûcookeria Ngai nkaatho.

Raitha:

1 Akorintho 3:9-11

⁹ *Mworooto wetû n'ûmwe ngûgîini ya Ngai, na biû naabi bûrî mûnda wa Ngai kana mwako wake.*

¹⁰ *Ndatûmîre kêwa kîa mwanya kîra Ngai ampete ndaaka mûcingi wa nyomba ta mwaki arî wara, rîru ûngî n'we aaya aakîra kuuma agu. Îndî nwa mwanka woora mwaki amenyeere bûra agwakanga nyomba îno.* ¹¹ *Gûtirî we aûmba kwanjîria mûcingi ûngî tatiga ûra wanjîrue, ta uu Yiesû Kîrîstû.*

MÛKÛÛRANI NA KÛBUANAANA WA ANTÛ BA MÛCIÎ

Mworooro:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- (a) kûgweta njîra mwanya mwanya ira itûmaga twitîgîria antû ba mûciî wetû.
- (b) gwîtîgîria antû ba mûciî wao.

Ririkana:

- kûthooma **1 Akorintho 12:4-12; Apiripi 2:1-5; Mathayo 7:12.**
- kûthuuranîra mbica ya antû ba mûciî.

Into bia kûthoomithia/kûthooma

Mbica ya antû ba mûciî.

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kĩĩ mũntũ:

Ūria arutwa bagwete:

a) Mariĩtwa ma antũ ba mũciĩ wao

b) Mwanya wa antũ bao ba mũciĩ.

c) Mwanya antũ antũ ba mũciĩ wao na wa antũ mũciĩ ũngĩ(ta rangi ya mwĩrĩ, mariĩtwa).

(ii) Kĩĩ Bibiria:

Thooma 1 Akorintho 12:4-11; Apiripi 2:1-5; Mathayo 7:12.

(iii) Kwereeca

- Īra arutwa antũ ba mũciĩ n'wĩgagua barĩ mwanya mwanya, na tũbatĩĩrue tũbathũkia bakari wa bũra bakari.
- Beere wana kinya ũkeegua tũtibuaneene cwe, kũrĩ mantũ mamwe tũbuaneene. Mantũ ta, gwĩtwa mariĩtwa mamwe, nyomba ĩmwe, irio.

Ūntũ bwa kũrũtha:

Ūria arutwa bũra baũmba gwĩtĩgĩĩria mĩkũũrani ĩra yũmba kwĩgua ĩrĩ gatĩgatĩ ga antũ ba mũciĩ wao.

Ngũgĩ ya kũruta:

Ūria arutwa bacoore mbica cia antũ ba mũciĩ wao na bandĩke mariĩtwa ma antũ babu. Ririkania arutwa wana kinya ũkeegua tũtibuaneene cwe na antũ ba mũciĩ wetũ, tũbatĩĩrue tutuũrania nabo na njĩra ya ũkiri na wendo.

Raitha:

1 Akorintho 12:4-11

⁴ Kũrĩ mĩthemba mwanya mwanya ya biewa bia gĩĩkĩrundu. Īndĩ bionthe biumĩĩte kĩrĩ Kĩrundu ũmwe. ⁵ Kũrĩ njĩra mwanya mwanya cia kũrutĩra Mwathani ngũgĩ. Īndĩ i Mwathani ũmwe wĩgagua akĩrutĩrwa ngũgĩ. ⁶ Na kũrĩ njĩra mwanya mwanya ira Ngai arutaga ngũgĩ na cio gũkũrũkĩĩra kĩrĩ antũ. Īndĩ i Ngai ũmwe arutaga ngũgĩ naati na njĩra cionthe. ⁷ Muntũ eeyagwa kiewa gĩa gĩĩkĩrundu gĩteethia kanica yonthe. ⁸ Ūmwe aũmba kwewa kiewa gĩa kwaragia na ũũme i Kĩrundu, ũngĩ n'we akeewa kiewa gĩa kwaragia na ũmenyo i Kĩrundu wooyu. ⁹ Muntũ ũngĩ aũmba kwewa kiewa kĩa wĩtĩgio bũũnene, ũngĩ n'we akeewa kiewa gĩa kworania i

Kîrundu wooyu. ¹⁰ Muntû ûngî aûmba kwewa kîewa kîa inya ya kûringa biama, na ûngî n'we akeewa kîewa kîa ûroria. Na muntû ûngî aûmba kwewa kîewa gîa kûmenya irundu bia mma na irundu bia ûrongo, na ûngî n'we akeewa kîewa gîa kwaria na ndwaria ingeni. Na muntû ûngî n'we aûmba kwewa kîewa gîa gûtaûra ndwaria inu. ¹¹ I Kîrundu wooyu ûmwe arutaga ngûgî înu yonthe, na n'we abangaga i kîewa kîbi akaa woora muntû.

D. WÎTÎGIA NGAI NA ANTÛ BARA BANGÎ

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- kuuga i mbi n'ûntû batîiyaga Ngai.
- kuuga I barîkû beetîgagia mûciî wao na cukuru.
- kwenda wîtîgia Ngai na antû bara bangî ba mûciî wao.

Ririkana:

(i) Kûthooma **Kûririkanania Maathana 10:20; Njuno 3:5.**

(ii) Kûthuuranîra mûcitaarî wa kûririkana.

Into bia kûthoomithia/kûthooma

Bibiria

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kîî mûntû:

- (a) Ûria mûrutwa ûmwe auge i mbi n'ûntû eetîgagia Ngai.
- (b) Ûria arutwa bauge i baaû beetîgîitîe kwao mîciî na i baaû beetîgîitîe cukuru.

(ii) Kîî Bibiria:

Thooma Sabuurî 40:4 na bauge, "Kîthaarimo i kîrî muntû ûra eetîgagia Ngai.

(iii) Kwereeca

1. Îra arutwa ibwega wîtîgia Ngai magiita monthe.
2. Bara beetîgîitîe Ngai, thîîna ciao imenyagîîrwa i Ngai.
3. Îra arutwa ibabatîîrue beetîgia acoore bao bara barî mûciî na bara barî cukuru. Njonathani n'ateethirie Ndaundi rîra îthe eendaga

kûmûûraga. Acoore I bateethagia bara bangî rîra barî na thîîna. Ngai n'akwenda tûîtîgia bara bangî.

Ûntû bwa kûrûtha:

Ûria arutwa baine rwîmbo rwa wîtîgia Ngai na antû bara bangî.

Raitha:

- **Sabuurî 118:8-9**
- **Apiripi 4:13** *"Kwa inya ya Kîrîstû gûtirî ûntû ntaûmba kûrûtha."*
- **Sabuurî 40:3-5**

2 Akorintho 1:9 *Nkorooni cietû itweegagua tûgaakua îgamba rîetû i rîîgiite. Îndî mantû mama maatuîkîkire kaingo wîtîgio bwetû bûteegua bûrî kîrî inya yetû twingwa, îndî i kîrî Ngai ûra aûmba kûrîûkia muntû ûmûkuû.*

Macookio ma biûria:

Îbuku rîa mûrutwa karatati ka 63.

1. Mbica ya antû bakîromba
2. Wîtîgio

GÎCUNCÎ GÎA ÎKÛMI NA KÎMWE: Kûringithua na kûgaana into

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- Kûgweta nîira mwanya mwanya cia kwonania kûringithua na kûgaana into na bara bangî.
- Kûgaana arî na wendo, biewa bira anenkeretwe i Ngai na antû bara bangî.
- Kwereeca bûra kaana kanini ga kaîyî kaagaire irio biako bia mûthenya.
- Kwereeca rûgono rwa Tabitha.
- Kwereeca bûra Yiesû Kîrîstû aaringithiirue n'ûntû bwa moobatu ma kîrîndî kîra kîarî na yûûra.
- Gûkoobia kûringithua ta Yiesû Kîrîstû n'ûntû bwa bara barî na ûbatu.

Îgiita: Reconi inya (4)

A. KÛGAANA INTO BIETÛ

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- Kûgweta into bira bagaanaga na bara bangî.
- Kwereeca gîtûmi gîa kûgaana into bietû.
- Kûgweta gûntû kûra tûgaanagîra into bietû.

Ririkana:

kûthooma, **Ngûgî cia Atûmwa 4:32-35; 20:35; Njakubu 2:14-17.**

Into bia kûthoomithia/kûthooma:

- Bibiria
- Irio
- Kîratati gîcoreetwe into bia kûgaana.

Kûthoomithia/kûthooma:

(i) Kîi muntû:

- (a) Ûria arutwa bagwete into bira bagaanaga na aruagina na aaragina.

(b) Îi acoore bao bo?

(ii) Kĩ Bibiria:

Îra arutwa bûra Akîrîstû batûûruga amwe bakîgaanaga irio na into bingî biao.

Thooma **Ngûgî cia Atûmwa 4:32-35; 20:35.**

(iii) Kwereeca

Îra arutwa bûra Akîrîstû baûmba kûgaana into biao na bara bangî.

Ûntû bwa kûrûtha:

Îra arutwa Ngai n'eendaga tûgaana into bietû bira tûrî na bio na bara bangî n'wîgue tûrî mûciî kana cukuru.

Ngûgî ya kûruta:

Ûria arutwa barute into bira baayire na bio bia kûgaana na acoore.

B. KAÎYÎ KARA KAAGANIRE IRIO NA ANTÛ

Mworoto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- Kwereeca rûgono rwa kaîyî kara kaaganire irio biako.
- Kwîgua arî na wîru bwa kûgaana into biake na antû bara bangî.

Ririkana:

(a) kûthooma **Njoana 6:8-13.**

(b) gûcoora mbica ya makûyû maîrî na mîgaate îtaano.

Into bia kûthoomithia/kûthooma:

(a) Bibiria

(b) Kîratati gîcooreetwe makûyû maîrî na mîgaate îtaano.

(c) Ikaabû, rûyû na mûgaate.

Kûthoomithia/kûthooma:

(i) Kĩ mûntû:

(a) Ûria arutwa bagwete into bira baagaanîite na bara bangî ntugû ya kiumia.

(b) I baaû bangî bagaanaga nabo?

(ii) Kĩ Bibiria:

Îra arutwa rûgono rwa kaîyî kara kaagaanire irio biako; **Njoana 6:8-13.**

(iii) Kwereeca

Îra arutwa rîra tûgaanaga into bira tûrî nabio, Yiesû na biongagîra na agatwaa ithaarimo biingî.

Ûntû bwa kûrûtha:

(i) Îra arutwa Yiesû eendaga tûgaana into bira tûrî nabio na antû bara bangî.

(ii) Îra arutwa bagwete into bira baûmba kûgaana na acoore bao.

Ngûgî ya kûruta:

Îra arutwa baceethe mûceetho wa kaîyî gakîgaana biakûrîa.

Mûcethooni woyu, arutwa ba Yiesû booneke bakîra kaîyî kanenkanîre îkûyû na mîgaate. Kaîyî nako kanenkanîre gakîonanagia i gakwenda.

Yiesû n'we ooneke akeneete akîringa akîongeera irio bibu maita. Antû bonthe barîe na bakene.

Raitha:

Njoana 6:8-13

⁸ Enderea, ûngî wa arutwa baake, mûruagina wa Simioni Petûrû, eera Yiesû, ⁹ "Aaga kîrî kîrîndî gîkî, kûrî kaîyî karî na mîgaate îtaano ya mûtu wa cayiri na tûkûyû twîrî, îndî gûtîrî bu tûteethia."

¹⁰ Bantû agu ikwarî na nyaki mûno. Yiesû eera arutwa baake, "Îraani antû bakare nthî." Antû baakara nthî. Arûme baarî ta ngiri îtaano. ¹¹ Yiesû aathûkia mîgaate înu aacookeria Ngai nkaatho, rîru aanenkanîria yagaîrwa antû babu bonthe baarî agu. Aathûkia tûkûyû na tu aarûtha woogû. Antû bonthe baarîa wabûra muntû eebîgagua.

¹² Antû bonthe bakûrîa mwanka babaa, Yiesû eera arutwa baake beethîranie mang'enyûrû mara maatigarire n'ûntû gûtîrî kîo eendaga kûra. ¹³ Arutwa beethîrania ikaabû îkûmi na biîrî bia mang'enyûrû mara maatigarire kuumania na mîgaate înu îtaano ya mûtu wa cayiri îra antû baarîite baaremwa kûthiria.

C. RÛGONO RWA TABITHA

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- (a) Kuuga rûgono rwa Tabitha.
- (b) Kûgea na wîru bwa kûgaana into biao na bara bangî.

Ririkana:

- (a) Kûthooma **Ngûgî cia Atûmwa 9:36-43.**
- (b) Kwîthîrania irio, nguo, na mbica cia nyomba.

Into bia kûthoomithia/kûthooma

- Bibiria
- Nguo, irio, na mbica cia nyomba.

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kîi mûntû:

- (a) Ûria arutwa bauge weegua kûrî rîo baathi kûriûngîra nkîa na mwarimû wao wa kiumia kana wa Sabatû.
- (b) Ta baûrie bauge bûra wakarîkire.

(ii) Kîi Bibiria:

Îra arutwa rûgono rwa Tabitha na biugo biaku wengwa kuuma îbukuuni rîa **Ngûgî cia Atûmwa 9:36-43.**

(iii) Kwereeca

- (a) Îra arutwa Tabitha kwa rîitwa rîngî eetagwa Ndorokas.
- (b) Kaîrî beere antû bara baateethagua i Tabitha i beegiirue naaî mûno agûkua. Na kwoogu rîra ûteethagia acoore baku i bakenga mûno.
- (c) Bakûraga na wendo na bakeegua barî na wendo bwa kûthi kanicani.
- (d) Kinya îmunthî tûrî, kûrî na antû bateethagia nkîa kanicani.

Ûntû bwa kûrûtha:

- (i) Îra arutwa Yiesû n'eedaga tûteethia nkîa.
- (ii) Ûria arutwa bauge bûra bakaarûtha kaingo bateethia aana bara bangî batarî na aciaari.

Ngûgî ya kûruta:

Îra arutwa baceethe mûceetho wa Tabitha.

Raitha:

Ngûgî cia Atûmwa 9:36-43

³⁶ Kûrî mwekûrû ûmwe wa taûni yeetagwa Njopa aarî mwîtîgîrî, eetagwa Tabiitha. (Na Kîngiriki i bûmwe na Ndorokas. Ndorokas i ('Nthia'.) Aarî mwekûrû aarûthaga mantû meega na aateethagia nkîa rîonthe. ³⁷ Îndî kagiitaani gaku aayua, aakua. Antû baathambia kiimba gîake, beetithia ngorobaani baiga ku. ³⁸ Taûni înu ya Njopa îtirî kûraaya na ya Runda. Kwogû eetîgîrî bakûmenye Petûrû naarî Runda baatûma antû baîrî. Antû babu baathi bamwîra, "Tûthi Njopa na mpwî."

³⁹ Petûrû aacookania na bo warîru. Petûrû bagûkinya, beetia ngoroba. Eethîra eekûrû ntigwa bakîrîraga. Bamwonia nguo ira Ndorokas aatumaga arî mwoyo. ⁴⁰ Petûrû abaruta nja bonthe. Aaturia maru aaromba. Rîru aacooka eera kiimba, "Tabiitha, ûka!" Tabiitha aarancûkia oona Petûrû, aakara nthîgûrû. ⁴¹ Petûrû amûgwata njara amûrûngamia. Eeta eetîgîrî na eekûrû bara ntigwa abanenkera Ndorokas arî mwoyo.

⁴² Mantû mamu maamenyekana njopa yonthe. Antû baingî beetîgia mwathani. ⁴³ Petûrû aakarakara njopa kwa muntû aatagutaga njûo eetagwa Simioni.

D. YIESÛ N'EEGAGUA NA AKATHIKÎÎRIA THÎÎNA CIA BARA BANGÎ

"KWORUA WA KAARÎ KA NJAIRÛ"

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- (i) Kuuga rûgono rwa kaarî ka Njairû.
- (ii) Kwenda gûkoobia Yiesû.

Ririkana:

- (i) Kûthooma **Ruka 8:40-42, 49-56.**
- (ii) Gûceria into ta mûgeka, nguo
- (iii) Gûceria kîratati gîcooreetwe mbica ya Yiesû akîrîûkia kaarî ka Njairû.

Into bia kûthoomithia/kûthooma

Mûgeka, nguo, Bibiria.

Mbica ya Yiesû akîriûkia kaarî ka Njairû.

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kĩ mûntû:

Ûria arutwa bauge weegua baroona muntû ûmwayie.

(ii) Kĩ Bibiria:

Îra arutwa rûgono rwa Yiesû akîriûkia kaarî ka Njairû. Beere ûgu na mîgambo yaku wegwa.

(iii) Kwereeca

(a) Îra arutwa Yiesû n'eegagĩrwa antû bara barî na thĩna kîao.

(b) Kwoogu n'akwenda tûmwîra thĩna cietû cionthe.

(c) Yiesû n'eendete twana mûno.

Ûntû bwa kûrûtha:

Îra arutwa bariûngîre antû baayie. Baakinya babarombere na babaûmĩrie.

Ngûgî ya kûruta:

(a) Îra arutwa baceethe mûceetho wa Yiesû akîriûkia kaarî ka Njairû.

(b) Beere boonanie i bamakĩite. Na Yiesû oonanie kîaao. Na nyuma ya kûriûkua, kaarî kka Njairû koonanie gakeneete gakîona aciaari baako kaîrî.

(c) Ûkîthiria ûria arutwa barombere bara batarî na irio bia kûrîa.

Raitha:

Ruka 8:40-42

⁴⁰ Yiesû agûcooka rûgongo rûra rûngî rwa îria, kîrîndî kîra kîamweteereete kîamûthagaana. ⁴¹ Mûtongoria ûmwe wa sinagoogi eetagwa Njairû aaya, eegwîthia nthî magûrûûni ma Yiesû. Amwereka bathi mûciî wake ⁴² n'ûntû kaana gaake ga kaarî ikaarî akubî gûkua. Kaarî gaku kaarî ka mîanka îkûmi na îîrî na Njairû ataarî na kangî. Yiesû athiite, kîrîndî gîa antû ikîamwinyîkaga.

Ruka 8:49-56

⁴⁹ *Yiesû akîaragia woogu, Njairû aareeterwa ntûmwa i mûtûmwa kuuma mûciî wake. Eerwa, "Nootanyamaaria mwarimû kaarî gaaku gagûkua."*

⁵⁰ *Yiesû eegua ûgu, eera Njairû, "Ûtikaamake, îgua ûrî na wîtîgio, mwana akoora."*

⁵¹ *Agûkinya mûciî wa Njairû, Yiesû aathûngîra nyomba barî na Petûrû, Njoana, Njakubu na aciaari ba kaana gaaku. Gûtirî bangî eetîgîîria bathûngîra ku.* ⁵² *Antû bonthe bara baarî oogo ibaarîragîra kaana gaku mûno. Yiesû abeera, "Tigaani kûrîra. Kaarî gaka ti gakuû, ikamaami."*

⁵³ *Antû boona ta gûtarî bu augaga n'ûntû ibaiyî i gaakuû.* ⁵⁴ *Yiesû aagwata kaarî gaku njara. Akeera, "Kaarî, ûkîîra!"* ⁵⁵ *Kaarî gaku kaariûka, gaûkîîra nthûti. Yiesû abeera bakarûmie gîntû gîa kûrîa karîe.*

⁵⁶ *Aciaari ba ko baarigara. Yiesû abakaania abeera batikeere muntû mantû mamu.*

Macookio ma biûria:

Îbuku rîa mûrutwa karatati ka70.

1. Itaano
2. Njopa
3. Gûteethia
4. Ndorokas.
5. N'aariûkiirie.

GÎCUNCÎ GÎA ÎKÛMI NA BIÎRÎ: Ûrutwa

Kiongo gia Kîthoomo: Ucoore

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- (a) Kûgweta mariîtwa ma acoore baake ba cukuru na ba mûciî.
- (b) Gûcookia nkaatho n'ûntû bwa acoore baake.
- (c) Kûgweta mantû mara barûthaga na acoore baake.
- (d) Kûgweta njîra mwanja mwanja ira aûmba gûtuîka mûcoore wa Ngai.

Îgiita: Reconi itaano (5)

A. MARÎTWA MA ACOORE BAAKWA

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- (i) Kûgweta mariîtwa ma acoore baake ba cukuru na ba mûciî.
- (ii) Gûcookia nkaatho n'ûntû bwa acoore baake.

Ririkana:

- a) Kûthooma **Njoana 15:13-15.**
- b) Kûthuurânîra mbica îkîonanagia antû bakîthekaga, bakîaragia na bakînyunyaga barî amwe.

Into bia kûthoomithia/kûthooma

- 1. Kîratati gîcooreetwe mbica ya antû bakîthekaga, bakîaragia na bakînyunyaga.
- 2. Into bia kûgemia(mbica).

Kûthoomithia/kûthooma

(i) Kî mûntû:

Ûria arutwa bagwete mariîtwa ma acoore baao bara barî mûciî na cukuru.

(ii) Kî Bibiria:

Thooma Njoana 15:13-15

(iii) Kwereeca:

- Îra arutwa Yiesû n'atwendeete.
- Yiesû n'aabeetire baaya kîrî we. Eetire arutwa baake baaya kîrî we.
- Yiesû n'atûteethagia kûruta ngûgî mûciî na cukuru. Kwoogu Yiesû i mûcoore wetû.

Ûntû bwa kûrûtha:

- (i) Îra arutwa acoore barûthaga mantû barî amwe.
- (ii) Acoore batirûaga rî kana rî. N'wîgue barî mûciî kana cukuru.
- (iii) Acoore i bagwatagîra bara bangî nthoni.

Ngûgî ya kûruta:

Ûria arutwa bacoore mbica cia acoore baao na bacigemie.

Raitha:

Njoana 15:13-15

¹³ Gûtirî wendo bûkûrûkîite muntû kûruta mwoyo wake n'ûntû bwa acoore baake. ¹⁴ Na i biû acoore baakwa weegua bûkaarûthaga bûra nkûbwîra. ¹⁵ Ntibwîta aruti ngûgî kaîrî, n'ûntû mûruti ngûgî atimenyaga mûbango wa mûnene wake. Ndîbwîta acoore baakwa n'ûntû biû ndabwîra bunthe kûrû, bûra Baaba aambîrîite.

Macookio ma biûria:

Îbuku rîa mûrutwa karatati ka 72.

1. Mbica îngemie
2. Rîonthe.

B. BÛRA NDÛTHAGA NA ACOORE BAAKWA MÛCIÎ NA CUKURU

Mworoto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- (i) Kuuga mantû mara arûthaga na acoore baake barî mûciî na cukuru.
- (ii) Gûcooeria Ngai nkaatho n'ûntû bwa acoore baake bara barî mûciî na cukuru.
- (iii) Gûcookeria Ngai nkaatho n'ûntû bwa acoore baake mûciî na cukuru.

Ririkana:

- (a) Kûthooma **Ruka11:5-8.**
- (b) Gûcoora mbica cia twana tûgîceetha cukuru na mûciî.

Into bia kûthoomithia/kûthooma

- (i) Mbica ya twana tûgîceetha tûrî cukuru na tûrî mûciî.
- (ii) Bibiria.

Kûthoomithia/kûthooma**(i) Kîi mûntû:**

- (a) Ûria arutwa bauge bûra barûthaga barî na aana bara bangî bao ba mûciî amwe na aciaari baao.
- (b) Ûria arutwa bauge bûra barûthaga barî na acoore baao cukuru.

(ii) Kîi Bibiria:

Uga bûra Yiesû augire îgûrû rîa acoore îbukuuni rîa Ruka 11:5-8.

(iii) Kwereeca:

- (a) Îra arutwa acoore i beega na itûbeendage rîonthe.
- (b) Itûrûthaga mantû maingî mûno na acoore beetû tûrî mûciî na tûrî cukuru. Tûrûthaga mantû ta, gûtûmîra mabuku mamwe, tûramû, mbuuti, gûceetha amwe...

Ûntû bwa kûrûtha:

- (a) Tûbuîrîite kwîgua tûrî na acoore.
- (b) Tûbatîrue gûteethagia bara bangî.
- (c) Ûria arutwa bauge bûra bagateethia acoore bara bangî.

Ngûgî ya kûruta:

- (i) Ûria arutwa bagwete acoore baao bara ba mûciî na ba cukuru.
- (ii) Îra arutwa bandîke mariîtwa ma acoore baao mabukuuni maa:

Raitha:**Ruka 11:5-8**

⁵ Yiesû eera arutwa baake, "Tathûgaania ûthiîte kwa mûcoore waku ûtugû maindûkîra ûkamwîra, ⁶ 'Itû ga nkûrombe mîgaate îthatû kûrî mûcoore aaya gwakwa weendî aumîite rûgendo na ntîrî na gîntû gîa kûmûrûmia.' ⁷ Îndî mûcoore ûyu waku akarega gûûkîîra, agakwîra eebingîrîte nyomba, 'Nûkûnyamaaria. Imbingire nyomba na twatwa ûrîrî

twinthe twamaama. Ntiûmba gûûkîira nkûnenkera gîntû.' ⁸ Ga nkûbwîra, atiûkîira n'ûntû bwa ûcoore bûra bûrî n'we. Agaûkîira akûnenkere bira ûkwenda n'ûntû ûtireegua nthoni ûthi. Ûkarire ûkîmûtangaga na kûmwîta ûkîringaringaga mûrango.

C. NGAI (TA) MÛCOORE WETÛ

Mworooto:

Mûthiani wa kîthoomo gîkî mûrutwa akaûmba:

- Kuuga bûra aûmba gûtuîka mûcoore wa Ngai.
- Gûkeneera gûtuîka mûcoore wa Ngai.

Ririkana:

(i) Kûthooma **Njoana 15:14.**

(ii) Gûcoora mbica ya Yiesû arî na arutwa baake îgiita rîake rîa mûthia kûrîyanîra nabo irio.

Into bia kûthoomithia/kûthooma:

(i) Kîi muntû:

Îra arutwa barûngame bagwateene njara bakiinaga amwe bonthe bakiugaga: "*Îno i ntugû îmbega îra Ngai aarûthire.*"

Ngaakena na nkene ndeni yake.

(ii) Kîi Bibiria:

Îra arutwa bûra Yiesû augire mantû meegîi acoore îbukuuni rîa Njoana 5:1-5.??

(iii) Kwereeca:

Îra arutwa Ngai n'eendaga tutuîka acoore baake. Ngai n'eendaga tûmwenda na twenda antû bara bangî. Ngai eendaga tûthiyaga kanicani kûthooma kiugo gîake. Eendaga tûtuîka antû beega na twîgua tûrî na kîao gîa antû bara bangî.

Ngûgî ya kûruta:

Ûria arutwa baceethe mûceetho wa ûcoore na Ngai.

Raitha:

Njoana 5:1-5

¹ Nyumaani Yiesû aathi Njerusaremu kîathooni kîa ndini ya Ayaundi.

² Njerusaremu, akubî na mwîrîga weetagwa, 'Mwîrîga wa Ng'ondû,' ikwarî na kîria kîa rûûyî kîarî oogo. Na rûteere rwa kîo igwaakîitwe rwembea rwa antû kwîyûa rwagaaniîtue maita mataano. Na rwaria rwa Kîîbirania, kîria gîku gîetaga Bêthisatha.

³ Antû baingî mûno bateebûmbagîra, bamwe ntûngi, bangî batootaga kûthi na bangî bionje baamaamaga tûnyombaani tûtu twa kwîyûa, bageeteera rûûyî rûtua kwinainua. [⁴ Kweerîkanaga weegiita na îgiita mûraîka wa Mwathani aayaga kîriani gîku akainainia rûûyî. Kwoogu muntû wa mbere kûthûngîra ku warîra rûûyî rwainaina nooraga ndwari wa yonthe îra eegagua arî n'yo.] ^o ⁵ Ikwarî na muntû ûmwe oogo aatûîre arî kîonje mîanka mîrongo îthatû na înana.

Macookio ma biûria:

Îbuku rîa mûrutwa karatati ka 76.

1. Îbura îmû

2. Aciaari na Aarimû, acoore

^o **5:4** Mabuku mamwe ma Kîîngiriki matirî mûstaarî ûyu.